

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№ 49 (12378)
8 декабри
соли 2022

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► САБҚАТ

Даври ниҳии озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» шуруъ гардид

5-уми декабри соли қорӣ дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон даври ниҳии озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» шуруъ гардид, ки дар маросими ифтитоҳи он муовини Сарвазирӣ мамлакат Сатториён Матлубахон Амонзода, роҳбарият ва намоёндагони вазоратҳои маориф ва илм, фарҳанг, кумитаҳои телевизион ва радио, ҷавонон ва варзиш, Академияи миллии илмҳо, Иттифоқи нависандагон, Китобхонаи миллий, муовинони раисони вилоят ва шаҳру ноҳияҳо, ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, сардорони раёсату мудирони шӯъбаҳои маориф, ҳайати ҳакамон ва иштирокини озмун ва волидайнӯ омӯзгорони онҳо иштирок намуданд.

Зимни маросими ифтитоҳ муовини Сарвазирӣ мамлакат Сатториён Матлубахон Амонзода, муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Зиёдулло Абдулло, раиси Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон Низом Қосим, директори Китобхонаи миллии Тоҷикистон Ҷумахон Файзализода ва академики Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Носирҷон Салимӣ суҳан карданд.

Аз ҷумла, муовини Сарвазирӣ мамлакат М. Сатториён зикр кард, ки дар сиёсати пешгирифтаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон

таваҷҷуҳ ба мақоми китоб ҳамчун ҷузъи фарҳанги хирадгарой, маърифатафрӯзӣ дар тарбият, савод ва маънавияти ҷомеа, интишори осори суҳанварон ва донишмандони гузашта имрӯза дорои мақоми шоиста мебошад.

Дар баробари маҷмуи тадбирҳои зиёде, ки ба таҳия ва нашр тарғиби китобу китобдорӣ марбутанд, бо ҳадафи ҷалби васеи кишроҳи гуногуни ҷомеа ба китобхонӣ ва ташаккули маънавияти ҷомеа аз соли 2019 инҷониб бо ибтикори бевоситаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» баргузор мегардад.

Он аз рӯйи 5 номинатсия – адабиёти қўдакону наврасон ва осори шифоӣ, адабиёти классикии тоҷик, адабиёти муосири тоҷик, адабиёти ҷаҳон ва эҷоди назму наср сурат ғирифта, тибқи чадвали тасдиқшуда иштирокдорон вобаста ба гурӯҳҳо – рӯзҳои 5-7-уми декабр хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (синфҳои 1-4), рӯзҳои 8-10-уми декабр хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (синфҳои 5-11) ва ибтидоии касбӣ (синфҳои 10-11), рӯзҳои 11-12-уми декабр донишҷўёни муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ (бакалавр, магистр) ва докторантҳои муассисаҳои таҳсилоти олии илмӣ, рӯзҳои 13-15-уми декабр омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таҳсилот, ходимони илмӣю

инкишофи қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси ҳудодоҳию худшиносӣ, тақмили захираи луғавӣ, тақвияти ҷаҳони маънавий миёни аҳолии кишвар, аз ҷумла, тарбиягирандагон ва хонандагони муассисаҳои таҳсилоти томақтабӣ ва миёнаи умумӣ, донишҷўёни муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, баъд аз муассисаҳои таҳсилоти касбӣ (магистрҳо, аспирантҳо, докторантҳо), калонсолон ва намоёндагони касбу кори гуногун (омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таҳсилот, кормандони фарҳангу санъат ва дигар табақаҳои аҳолии кишвар) доир мегардад.

Он аз рӯйи 5 номинатсия – адабиёти қўдакону наврасон ва осори шифоӣ, адабиёти классикии тоҷик, адабиёти муосири тоҷик, адабиёти ҷаҳон ва эҷоди назму наср сурат ғирифта, тибқи чадвали тасдиқшуда иштирокдорон вобаста ба гурӯҳҳо – рӯзҳои 5-7-уми декабр хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (синфҳои 1-4), рӯзҳои 8-10-уми декабр хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (синфҳои 5-11) ва ибтидоии касбӣ (синфҳои 10-11), рӯзҳои 11-12-уми декабр донишҷўёни муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ (бакалавр, магистр) ва докторантҳои муассисаҳои таҳсилоти олии илмӣ, рӯзҳои 13-15-уми декабр омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таҳсилот, ходимони илмӣю

(Давомаш дар саҳ. 2)

• ДАР ИН ШУМОРА: •

Баррасии масъалаҳои муҳим
дар мактабҳои олии

саҳ. 5

Ҳақиқат инкорнопазир аст!

саҳ. 6

«Ҳастиямро бо ҳастии забони
миллат пайванд медонам»

саҳ. 7

Ҳавасмандсозии довталабони беҳтарин
– иқдоми Маркази миллии тестӣ

саҳ. 8-9

Таъмини адабиёти таълимӣ –
омили рушди маориф

саҳ. 10

Тавсифу омӯзиш ва баҳогузори
масоили маърифати экологӣ

саҳ. 12

Муборизаи дастҷамъона
зидди ришваситонӣ

саҳ. 13

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2023

Агар хоҳед, ки дар соли 2023 аз навгонҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 170 сомонию 58 дирам

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200817101000
х/м 20402972316264

СУРАТҲИСОБИ МО

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

@►► Почтаи электронии «Омӯзгор»: p.omuzgor@maorif.tj

Телефони боварӣ: 227-76-86

Даври ниҳони озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» шуруъ гардид

(Аввалин дар саҳ.)

адабии муассисаҳои илмиву эҷодӣ, фарҳангу санъат, калонсолон ва намоёндогонӣ касбу кори гуногун ва 16-уми декабр барои дарёфти Шохчоиза до-нишу маҳорат ва истеъдоду ма-лакаи ҳудро пешниҳоди аъзои ҳамамон менамоянд.

нафар иштирок намуда, дар даври ниҳой 442 нафар иш-тирок менамояд, ки аз он 229 нафар хонандаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва ибтидо-ии касбӣ (синфҳои 1-11), 83 нафар донишҷӯи (магистран-тон, аспирантон) муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ ва баъдидипломи,

Ҳамин тарик, озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» оғоз ёфт ва аз рӯи 5 номинатсия довтала-бон маҳорату истеъдоди ҳудро муаррифӣ карданд. Аз рӯи на-хустини озмун маълум мегар-дад, ки хонандагон ба озмун бо тайёрии ҷиддӣ ва омӯзишу му-толиаи фарогир омадаанд. Ак-сари довталабон ба саволҳои ҳамамон дақиқу саҳеҳ посух медоданд ва суҳанварию суҳан-донии ҳудро ба намоиш мегу-зоштанд.

Шоистаи таъкид аст, ки бо дастури Вазорати маориф ва илм, тибқи нақшаи чорабиниҳои муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ дар до-ираи озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» баргузорию боз як қатор чорабиниҳои фарҳангию фарогатӣ ва суҳбату вохӯриҳо

ву барҳаво, хусусан, толори электронӣ, дастхатҳо, мат-буоти даврӣ, шӯъбаи ада-биёти техникӣ ва илмҳои дақиқ ва дигар шӯъбаю бахшҳои Китобхонаи миллии Тоҷикистон дидан намуданд. Зимни боздид ба саволҳои

ти озмун иштирокчиёни оз-мун аз Осорхонаи миллий, Иттифоқи нависандагон, Осорхонаи «Пешвои мил-лат» дар Донишгоҳи мил-лии Тоҷикистон ва дигар ҷойҳои таърихӣ, фарҳангӣ ва фарогатии шаҳри Душанбе

Ёдовар мешавем, ки дар даври якуми озмун 128851 на-фар, дар даври дуюм 37984 нафар, дар даври сеюм 7096

130 нафар омӯзгори ҳамаи зинаҳои таҳсилот, калонсолон ва намоёндогонӣ касбу кори гуногун мебошанд.

ба нақша гирифта шудааст.

Дар рӯи дуҷуми баргу-зорию озмун як гурӯҳ ишти-рокдорон аз толоҳои зебо-

бешумори довталабон кор-мандони китобхона посухҳои мушаххас доданд.

Дар назар аст, ки дар раф-

боздид ба мала оварда, бо шо-ирону нависандагон мулоқоту суҳбатҳои судманду хотирмон анҷом медиҳанд.

► ИҚДОМ

Маърифати мутолиаро тақвият бахшем

Китоб роҳнамову роҳкушои инсоният буда, он, ки ба ин ганҷи маънавий рӯй меорад, ҳамеша сарбаланду муваффақ мегардад. Миллати тоҷик аз қадим ба китобу китобдорӣ тавачҷуҳи махсус дорад. Донишмандону адибони барҷастаи тоҷик дар арсаи ҷаҳон бо асарҳои мондагору арзишмандашон кишвари моро муаррифӣ кардаанд.

Дар замони ҷаҳонишавӣ ва муҳо-ризаи фарҳангҳои роҳи наҷоту пешрафт рӯй овардан ба фарҳанги бою ганҷи ва китоб мебошад, ки тӯли ҳазорсолаҳо аз насл ба насл омада, ба мо мерос мондааст. Шоистаи таъкид аст, ки дар замони соҳибистиклолӣ тавачҷуҳ ба омӯзишу мутолиа дар мамлақати мо бештар гардид ва асарҳои зиёде таҳияву таълиф ва ҷоп шуданд. Гузашта аз ин, дар гушаву канори мамлақат ҳамаҷола китобхонаву марказҳои фарҳангӣ бунёд ва мавриди истифода қарор мегиранд, ки дастрасӣ ба асарҳоро барои тамоми кишрҳои ҷомеа осон мегардонад. Дар баробари ин, осори адибони классикӣ муосири тоҷик дар 50 ҷилд бо номи «Ах-тарони адаб» нашр гардид, ки қадами устувор барои боз ҳам кавӣ гардонидани робитаи хонанда бо китоб мебошад. Инчунин, аз ҷониби Вазорати маориф ва илм дар 30 ҷилд барҷидаи осори ади-бони муосири тоҷик ҷоп шуд, ки ба-рои омӯзгорону устодон, мактабиён ва

умуман, аҳли маориф муҳим мебошад. Ҳамаҷола дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд асарҳои зиёде бадеӣ ҷоп ва дастраси муассисаҳои таълимӣ мегарданд, ки хонандагон аз онҳо ба таври огоҳона истифода мекунанд. Ин ҳама имкон

вад, ки ба дарёфти истеъдодҳои ҷавону лаёқатманд мусоидат мекунанд. Озмуни мазкур тавонист дар як муддати кӯтоҳ тавачҷуҳи насли наврас ва умуман, та-моми кишрҳои ҷомеаро ба омӯзишу мутолиа бештар намояд. Ба андешаи

фароҳам меорад, ки насли наврас ва ҷавонон аз имконоти мусоид истифода намојанд ва донишу ҷаҳонбинии хешро таҳким бахшанд.

Соли ҷорум аст, ки бо дастури Пеш-вои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» гузаронида меша-

инҷониб, озмуни мазкур метавонад, ки аз як тараф, тавачҷуҳи насли наврасро ба омӯзишу мутолиа бештар намојад, аз ҷониби дигар, донишу ҷаҳонбинӣ ва маърифати онҳоро баланд гардонад. Инчунин, онҳоро суҳандону суҳанвар мегардонад. Имрӯзҳо даври ниҳони озмуни мазкур дар Китобхонаи миллии

Тоҷикистон ҷараён дорад. Пешниҳоди он тавассути телевизион ба кишрҳои гу-ногуни ҷомеа таъсири мусбат мерасонад, зеро тарзи баён гуфтори довталабони кӯдакони хурдсол нишон медиҳад, ки онҳо ба маъниву дарки асарҳои хондашон амиқ фуру рафтаанд ва ҳадафу ғояи адибонро хуб маърифат кардаанд.

Дар ин замина, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид на-мудаанд, ки «Китобхонаҳо бояд ба маркази муҳимми илму фарҳанг табдил дода шаванд, зеро китоб маҳсули ақлу заковати мардуми соҳибтамаддун, оми-ли асосии ҳифзи фарҳанги миллий ва яке аз муҳимтарин воситаҳои маърифатнок кардани аҳли ҷомеа буда, қобилияти суҳандониву суҳанрониро сайқал медиҳад, доираи андешаву тафаккур ва ҷаҳонбинии инсонро васеъ ва уро ба роҳи дурусти зиндагӣ раҳнамоӣ меку-над».

Дарвоқеъ, дар ин самт мо-омӯзгоронро низ зарур аст, ки дар ра-ванди тадриси хонандагон масъулияти бештар ӯҳос намојем ва аз зинаи аввали таҳсил роҳҳои шавқманд намудани хо-нандагонро ба омӯзишу мутолиа ҷалб кунем, зеро ин омил имкон фароҳам ме-орад, то насли ватандӯсту хештаншинос-ро ба қамол расонем.

Ҷониғули НОИЛШО,
омӯзгори санъати тасвирии
Муассисаи таълимии хусусии
«Литсейи Раҳнамо»-и шаҳри Душанбе

► Дар шаҳри Хуҷанд китобҳои «Сарвар, Президент, Пешво» ва «Иҷлосия: парвозгоҳи Пешвои миллат» нашр шуданд.

ҶАМКОРӢ

Воҳӯрии вазир бо Андреас Протманн

1-уми декабри соли қорӣ воҳӯрии вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода ва сафири Ҷумҳурии Федеративии Олмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Андреас Протманн баргузор гардид, ки дар он ҷонибҳо вобаста ба ҳамкориҳои ҷойдошта дар соҳаи маориф ва илм мубодилаи афкор намуданд.

Зимни суҳбат таъкид гардид, ки ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Федеративии Олмон дар асоси Протоколи байниҳукумати Тоҷикистону Олмон оид ба ҳамкориҳои молиявӣ ва техникии ва барномаҳое, ки аз ҷониби Ҷамъияти ҳамкориҳои байналмилалӣ Олмон (GIZ) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардад, ба роҳ монда шудааст.

Айни замон, дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Федеративии Олмон беш аз 200 нафар шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсил намуда, ҳамзамон, дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон – Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни, Донишгоҳи славянии Тоҷикистон – Россия ва Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода ба донишҷӯён забони олмонӣ таълим дода мешавад.

Ҷонибҳо вобаста ба рушди ҳамкориҳо изҳори омодагӣ намуда, вобаста ба баргузор намудани олимпиада аз ҷониби забони олмонӣ, ҷудо намудани бурсияҳои таҳсилӣ ҷиҳати таҳсили шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Олмон, ба роҳ мондани табодули барномаҳои инноватсионӣ ва технологияҳои информатсионӣ, гузаронидани тадқиқотҳои муштарак илмӣ миёни муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбии Тоҷикистону Олмон, ташкили курсҳои омӯзишӣ дар Олмон ҷиҳати омӯзиши таҷрибаи пешқадам дар самти маориф ва илм тақлифу пешниҳодҳои худро манзур намуданд.

КОНФЕРЕНСИЯ

Баррасии масъалаҳои моделиронӣ, коркард ва истифодаи он

Дар доираи эълони Ҷамъияти омӯзгорӣ ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф дар Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ бо иқдоми кафедраҳои барномавӣ ва низомҳои иттилоотӣ, иқтисодиёти рақамӣ конференсияи сеюми ҷумҳуриявӣ илмӣ – амалӣ тахти унвони “Системаҳои иттилоотии амалӣ: масъалаҳои моделиронӣ, коркард ва истифодаи он дар мамлакатҳои тараққиқкардаи тода” доир гардид.

Таъкид шуд, ки дар шароити имрӯза заминаи рушди устувори муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, табодули рақамии он (яъне трансформатсияи рақамӣ) ба ҳисоб меравад. Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ дар шаҳри

Хучанд дар самтҳои асосии табодули рақамӣ ба муваффақиятҳои назаррас ноил шудааст. Ҷунончи, системаи иттилоотии идоракунии донишқада аз давраи таъсиси донишқада фаъолият намуда, дар 5 соли охир бештар ташаккул ёфт. Аз соли 2013 дар донишқада системаи интернетии таҳсилоти фосилавӣ сохта шуда, то ҳол ба таври мукамал фаъолият дорад. Инфраструктураи IT – и донишқада даро шабакаи компютери донишқада бо 1300 компютери ноутбукҳои ба он бо нахҳои оптикӣ ва Wi-Fi пайваст ташкил мекунад, ки дар он системаи иттилоотии идоракунии донишқада кор мекунад ва дар ин система ҳамаи кормандон, омӯзгорон ва донишҷӯён интерфейси худро доранд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
Абдусабур
АБДУВАҲҲОБ

НАВИД

Раҳим Саидзода – узви алтернативии Шурои директорони шарикҳои глобалӣ дар соҳаи маориф

Боиси ифтихор аст, ки бо назардошти эътироф гардидани дастовардҳои соҳаи маориф дар сатҳи байналмилалӣ вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода дар ташкилоти “GRE” (Шарикҳои глобалӣ дар соҳаи маориф) ба ҳайси узви алтернативии Шурои директорони Шарикҳои глобалӣ дар соҳаи маориф аз ҳавзаи Аврупои Шарқӣ, Шарқи наздик, Осиёи Марказӣ интихоб гардид.

Ба ҳама кормандону алоқамандони соҳаи маориф ва илм ин дастовард муборак бод!

Eastern Europe, Middle East, Central Asia

Afghanistan, Albania, Georgia, Kyrgyz Republic, Moldova, Sudan, Tajikistan, Uzbekistan, Yemen

Latin America and the Caribbean

Dominica, Grenada, Guyana, Haiti, Honduras, Nicaragua, Saint Lucia, Saint Vincent and the Grenadines

БАРРАСӢ

Аз ҳозиршавии омӯзгорони ҷавон то иҷрои барномаҳои давлатӣ

30-юми ноябри соли қорӣ тахти раёсати вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода ҷаласаи ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид, ки дар он

Пажӯҳишгоҳи рушди маориф “Оид ба таҳқиқи вазъи раванди таълиму тарбия дар марказҳои инкишофи кӯдаки шаҳру ноҳияҳои вилояти Сугд (интихобан) тибқи талаботи Стан-

ҳозиршавии мутахассисони ҷавон ба ҷойи қор ва таъмини онҳо бо имтиёзҳои пешбинишуда, омода намудани хонандагон барои дохил шудан ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбии дохил ва хориҷи кишвар, назорати иҷрои нақшаи қабул дар зинаҳои магистратура ва докторантура дастури супоришҳои мушаххас дод.

Дар идома Барномаи таълими фанҳои математика дар гурӯҳи тайёри ва синфҳои 1 – 4-уми муассисаҳои махсуси кӯдакони ношунаво, шунавоиашон суҷ ва деркаршудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, китобҳои дарсии «Математика» барои хонандагонии синфи 1 ва 2-юми муассисаҳои махсуси кӯдакони қар ва гурӯҳи дуҷуми мактабҳои кӯдакони шунавоиашон суҷ ва деркаршуда, «Таърихи халқи тоҷик» барои синфи 8, «Таҷхизоти технологӣ» барои донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, «Химияи органикӣ» барои донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва «Электр ва магнетизм», ки бо қарори Шурои миллии таҳсилот барои тасдиқ пешниҳод гардида буданд, мавриди баррасӣ қарор дода шуданд.

Дар охир, раиси ҷаласа, вазири маориф ва илм Р.Саидзода ба роҳбарони муассисаҳои тобё, директорон ва ректорони муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, сардорони сарраёсат, раёсат ва мудирони шӯъбаҳои маорифи вилояти шаҳру ноҳияҳо доир ба дар сатҳи зарурӣ гузаронидани давраи зимистони солҳои 2022-2023, пешгирии аз талафоти барқ ва ҳолатҳои сӯхтор, вуъати кишти тирамоҳӣ дар заминҳои наздимуассисавӣ, захираи маҳсулоти хӯроқа ва маводи сӯзишворӣ дар муассисаҳои мақоми ҷумҳуриявидошта ва мактаб-интернатҳо, инчунин, иҷрои ҳатмию саривактии стратегия, барнома, консепсия, қарорҳои ҳайати мушовара ва фармоишҳои вазири маориф ва илм, таваҷҷуҳ намудан ба омӯзиши забони давлатӣ ва забонҳои русию англисӣ, татбиқи ҳамаҷонибаи эълон шудани “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ” ва пайгирии рафти шаффоф баргузор шудани аттестатсияи гайринавбатии директорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дастури супоришҳои мушаххас дод.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм

муовини якум ва муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсат, шӯъба, бахши дастгоҳи марказӣ ва роҳбарони муассисаҳои тобё, директорон ва ректорони муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, сардорони сарраёсат, раёсат ва мудирони шӯъбаҳои маорифи вилояти шаҳру ноҳияҳо иштирок намуданд.

Нахуст, гузориши З.Назруллозода-муовини сардори раёсати таҳсилоти миёнаи умумӣ “Оид ба вазъи иҷрои нақшаву барномаҳои таълимӣ, таъминот бо кадрҳои педагогӣ, китобҳои дарсӣ, сатҳи сифати дониши хонандагон ва татбиқи барномаҳои давлатӣ дар муассисаҳои таълимии шаҳри Ваҳдат ва ноҳияи Варзоб”, гузориши С.Ниёзӣ-сардори раёсати илм ва инноватсия “Оид ба натиҷаи қабул ба зинаи магистратура ва докторантура аз рӯйи ихтисос (PhD) дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илми ҷумҳурӣ”, гузориши Б.Нодиров-мудирони шӯъбаи муассисаҳои томактабӣ ва таҳсилоти миёнаи умумии Маркази ҷумҳуриявии таълимию методӣ “Дар бораи вазъи истифодаи самараноки соатҳои нақшаи таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (интихобан)”, гузориши Х.Саидзода-ичроқунандаи вазифаи сардори раёсати кадрҳо ва қорҳои махсус “Оид ба натиҷаи ҳозиршавии мутахассисони ҷавони муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбии ҷумҳурӣ (равияи омӯзгорӣ) дар соли 2022”, гузориши А.Наҷмиддиниён-директори

дарти давлатии таҳсилоти томактабӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”, гузориши М.Саломийён-президенти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон “Оид ба дастгирии методии омӯзгорон – яке аз омилҳои баланд бардоштани сифати таҳсилот”, гузориши М.Қурбонзода-сардори шӯъбаи сифати таҳсилот “Оид ба таҳлили сифати таҳсилот ва натиҷаи қор гурӯҳҳои идоракунии сифати таҳсилот дар нимсолаи дуҷум дар шаҳру ноҳияҳои Хучанд, Ашт, Спитамен ва Бобочон Ғафурови вилояти Сугд”, гузориши Н.Мирзозода-сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ “Оид ба вазъи пешбурди раванди таълим аз рӯйи ихтисосҳои технологияҳои иттилоотӣ ва иртиботӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ” ва гузориши Р.Одиназода-директори Маркази барномаҳои байналмилалӣ “Дар бораи натиҷагирӣ ва ҷамъбасти Стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон – “Дурахшандагон” ва бурсияҳои байниҳукумати” шунда шуд.

Зимни баррасии масъалаҳо раиси ҷаласа таваҷҷуҳи асосиро ба баланд бардоштани сифати таҳсилот дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот ҷалб намуда, ба масъулин ҷиҳати иҷрои саривактии дастури супоришҳои роҳбарияти Вазорати маориф ва илм, қарорҳои ҳайати мушовара ва ҷаласаҳои назоратӣ дар самти татбиқи нақшаю барномаҳои таълимӣ, таъмини муассисаҳо бо кадрҳои ихтисосманду китобҳои дарсӣ, назорати

► ТАҲЛИЛ ВА БАРАСӢ

3. ТАЛАБОТИ КОНСТИТУТСИЯИ СССР ДАР БОРАИ КОНУНИЙ ШУДАНИ САРҲАДИ БАЙНИ ҶУМҲУРИҲОИ УЗВИ ИТТИҲОДИ ШУРАВИ ЧӢ БУД?

Асоси ҳуқуқӣ барои эътибори расмӣ ва давлатии ҳуҷҷатҳои муайянкунандаи марзҳо дар он аст, ки онҳо бояд дар доираи муқаррароти Конститутсияи ИҶШС дар ин масъала қабул ва тасдиқ гашта бошанд. Зеро, Конститутсияи ИҶШС барои тағйир додани сарҳади давлатии ҷумҳуриҳои узви ИҶШС аввал розигии ҳуди ин ҷумҳуриҳо (дар шакли санади давлатӣ) ва сипас, қабули қарори дахлдор аз ҷониби мақомоти олии ҳокимияти давлатии ИҶШС-ро талаб мекард. Танҳо дар ин ҳолат, як ҳуҷҷат метавонист қурби ҳуҷҷати расмӣ муайянкунандаи сарҳад байни ҷумҳуриҳоро гирад. Ин талабот дар бораи чӣ гуна тағйир додани марзи байни ҷумҳуриҳо дар тамоми Конститутсияҳои ИҶШС, ки дар солҳои гуногун, аз ҷумла солҳои 1924, 1936 ва 1977 қабул шуда буданд, такрор шудааст, ки нишонгари аҳамият ва қатъияти он аст.

Ба таври мушаххас, мувофиқи банди «б»-и Конститутсияи ИҶШС аз 31 январи 1924 танзими масъалаҳои тағйир додани сарҳад байни ҷумҳуриҳои Шуравӣ танҳо ба салоҳияти ИҶШС мансуб буд.

Банди «д»-и моддаи 14-уми Конститутсияи ИҶШС аз 5 декабри соли 1936 низ масъалаи тағйир ва тасдиқи сарҳадҳои ҷумҳуриҳои шуравиро ба салоҳияти ИҶШС гузашта буд. Дар моддаи 18-уми он ба таври қатъӣ омадааст, ки «БЕ РОЗИГИИ ХУДИ ҶУМҲУРИҲОИ УЗВИ ИТТИҲОДИ ТАҒЙИР ДОДАНИ САРҲАДҲОИ ОНҲО МУМКИН НЕСТ.»

Тибқи банди 2-юми моддаи 73-уми Конститутсияи ИҶШС аз 7-уми октябри соли 1977 низ масъалаи тағйир тасдиқи сарҳадҳои ҷумҳуриҳои узви Иттиҳоди Шуравӣ танҳо ба салоҳияти ИҶШС мансуб буд. Моддаи 78-уми он низ талаб мекард, ки сарҳади байни ҷумҳуриҳои Шуравӣ танҳо бо розигии ҳуди ин ҷумҳуриҳо тағйир дода шуда, барон расмият ёфтан ҳатман аз ҷониби ИҶШС тасдиқ карда мешаванд.

Ҳамин талаботи қатъӣ дар бораи розигии ҳатмии ҷумҳуриҳо барои тағйир додани сарҳадҳошон, дар Конститутсияи ҶШС Тоҷикистон низ ҷой дода шуда буд. Аз ҷумла, дар моддаи 2-юми Конститутсияи ҶШС Тоҷикистон аз соли 1929 муқаррар шудааст, ки ҳудуди ҶШС Тоҷикистон наметавонад бе розигии он тағйир дода шавад. Конститутсияҳои минбаъдаи ҶШС Тоҷикистон аз соли 1931 (моддаи 29) ва солҳои 1937 ва 1978 (моддаи 15) низ муайян мекарданд, ки тағйир додани сарҳади давлатӣ бе розигии ҳуди Тоҷикистон мумкин нест. Ҳамин талабот дар бораи тарзи тағйир сарҳади ҷумҳуриҳо дар конститутсияи ҶШС Қирғизистон низ омада буданд.

Ҳулоса, дар давраи Шуравӣ барои тағйир додан ё муайян кардани сарҳади байни ҷумҳуриҳо талаботи зерин вучуд дошт:

1. Қабул шудани қарори дахлдор аз ҷониби мақоми олии ҳокимияти давлатии ҳуди ҷумҳуриҳо (ҳар як ҷониб ба таври ҷудогона);
2. Қабул шудани қарор бо розигии тарафҳо;
3. Тасдиқ шудани қарорҳои ҷумҳуриҳо аз ҷониби мақоми олии ҳокимияти давлатии ИҶШС, яъне қарори мақоми олии қонунгузори Иттиҳоди Шуравӣ.

Бо тавачҷух ба ин, дар тамоми давраи мавҷудияти Тоҷикистон ва Қирғизистон, танҳо ҳуҷҷатҳои тақсимоии миллий-худудии солҳои 1924-1927 ва соли 1932 тамоми расмиёти талабкардаи Конститутсияи ИҶШС аз соли 1924-ро гузаштаанд ва танҳо ҳамин ҳуҷҷатҳо ҳамчун ҳуҷҷатҳои муайянкунандаи сарҳади давлатӣ байни ин ду ҷумҳурӣ ба ҳисоб мераванд.

4. «ҲАҚИҚАТИ ТОҶИСТОН» Ё ҲУҶҶАТҲОИ ТАҚЯҒОҲИИ ТОҶИКИСТОН КАДОМАНД ВА ҚУРБӢ ҲУҚУҚИИ ОНҲО ЧИСТ?

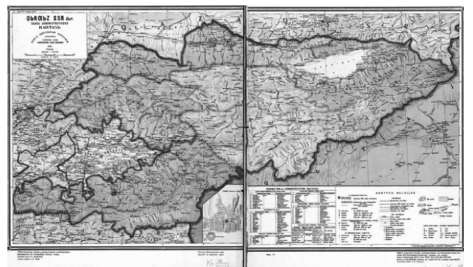
Тавре зикр шуд, дар гуфтугӯҳои марзӣ бо Ҷумҳурии Қирғизистон ҷониби Тоҷикистон танҳо ҳуҷҷатҳоеро асос қарор медиҳад, ки тамоми марҳилаҳои расмиёти давлатӣ ва байнидавлатиро гузашта, ҳамчун ҳуҷҷати муайянкунандаи сарҳади байни ду давлат эътироф шуда бошанд. Ин аст, ки Тоҷикистон дар музокироти марзӣ

Мавқеи Тоҷикистон

ё чаро Ҷумҳурии Тоҷикистон кишвари таҷовузгар нест?

махз ба «ҲУҶҶАТҲОИ СОЛҲОИ 1924-1927 ВА СОЛИ 1932» таъя мекунад. Асос ва зарурати таъя ба ин ҳуҷҷатҳо чунин аст: 1. «Ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932» ягона бастаи ҳуҷҷатҳои мебошанд, ки дар онҳо сарҳадҳои давлатии байни Тоҷикистон ва Қирғизистон дар давраи таъсиси ин давлатҳо ба таври дақиқ ва расмӣ муайян ва тасдиқ карда шудааст.

2. Ин ҳуҷҷатҳо ягона ҳуҷҷатҳои мебошанд, ки

тамоми расмиёти байниҷумҳуриявӣ ва давлатиеро, ки Конститутсияи Иттиҳоди Шуравӣ барои муайян кардани сарҳади байни ҷумҳуриҳои узви ИҶШС муқаррар намуда буд, ба пуррагӣ гузашта ва расмиёти давлатӣ ёфтаанд.

3. Дар тамоми давраи Иттиҳоди Шуравӣ ва пас аз истиқлоли давлатии кишварҳои Тоҷикистон ва Қирғизистон, яъне аз соли 1932 то имрӯз ягон ҳуҷҷати дигари муайянкунандаи сарҳади давлатии байни ин ду давлат ба тариқи расмиёти муқарраршуда дар сатҳи байниҷумҳуриявӣ ва сатҳи давлатии ИҶШС қабул нашудааст.

4. Агар ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927, ки ҳуҷҷатҳои таъсиси ҷумҳуриҳои Осиёи Миёна ҳастанд, эътироф нагарданд ва сарфи назар шаванд, ВАЗӢЯТИ САРҲАДҲО БА ҲОЛАТИ ТАӢРИХИИ ТО БАҚАҚОРИ ИТТИҲОДИ ШУРАВИ БАРМЕГАРДАД. Яъне он гоҳ суҳан аз марзҳои Аморати Бухоро ва Русияи подшоҳӣ ва ҳатто хонигарии Хеваю Хуканд меравад. Дар чунин сурат ду тараф ҷонибият ё субъективияти худро дар музокироти сарҳадӣ умуман аз даст дода, ҳам мавзӯ, ҳам микёс ва ҳам қоидаҳои музокирот қомилан дигар мешаванд. Аз ин рӯ, ҳуҷҷатҳои мазкур, ГАРЧИ АЗ НАЗАРИ САРНАВИШТ ВА ҲАҚҚИ ТАӢРИХИИ ТОҶИКОН ДАР МИНТАҚА ҲАҚГИЗ ОДИЛОНА НЕСТАНД, феълан ягона ҳуҷҷати тақяғоҳӣ барои мавзӯият, қорҷӯб ва мазмун пайдо кардани музокироти марзӣ байни ин ду кишвари мушаххас мебошанд.

Ба ин тариқ, «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932», ки Тоҷикистон дар музокироти марзӣ ба онҳо таъкид мекунад, танҳо ҳуҷҷатҳои мебошанд, ки метавон дар масъалаи муайянсозии сарҳади давлатӣ байни ин ду давлати ҳамсоя ба он таъя намуд.

МОҲИЯТИ ИН ҲУҶҶАТҲО ЧИСТ?

Зери ибораи «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932» маҷмуаи ҳуҷҷатҳои тақсимоии миллии худудии солҳои 1924-1927 дар Осиёи Миёна дар назар дошта шудааст, ки пас аз анҷоми тамоми расмиёт дар тамоми зинаҳо, 1-уми январи соли 1932 бо Қарори Қумитаи иҷроияи марказии Иттиҳоди Ҷамоҳири Шуравии Сотсиалистӣ ва Қарори Қумитаи иҷроияи Марказии (КИМ) Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон қабул ва тасдиқ гаштаанд.

Ҷумҳурии Қирғизистон то 15-уми апрели соли 1927 ҳамчун вилояти мухтор ва то 5-уми декабри соли 1936 ҳамчун ҷумҳурии мухтор ба таркиби Федератсияи Русия дохил мешуд. Бинобар ин, ҳангоми гирифтани мақоми ҷумҳурии иттиҳодӣ (соли 1936) ин ҷумҳурӣ дар ҳамон сарҳадҳои тасдиқгаштаи солҳои 1924-1927 ва соли 1932 ташкил шудааст.

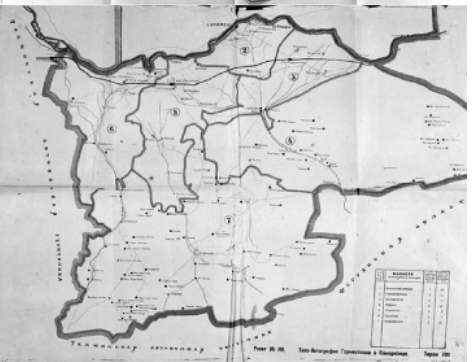
Ба таври дақиқтар, 24-уми ноябри

соли 1924 аз тарафи Иттиҳоди Шуравӣ бо мақсади амалӣ сохтани нақшаи тақсимоии миллии маъмурий дар Осиёи Марказӣ ва таъсиси ҷумҳуриҳои нав «ҚУМИТАИ БАҚАМДИҲИ ОСИЁИ МИЁНА» (Среднеазиатский ликвидационный комитет) таъсис гашт, ки то 17-уми марти 1925 қорҳои фаннӣ ва ҳуҷҷатгузори тақсими ҷумҳуриҳои навтаъсисро анҷом дод. (Истифодаи мустақими истилоҳи «ликвидатсия» ё азбайнбариву барқамдиҳӣ дар мавриди минтақа ва кишварҳои онвақтаи он низ маънои хеле рамзӣ ва ҷолиб дорад.) Дар асоси ҳулосаҳои ин қумита, 29-уми сентябри соли 1925 Президиуми КИМ ҶШС Ёзбекистон, ки дар он давра Тоҷикистон ҳамчун ҷумҳурии мухтор дар ҳайати ин ҷумҳурӣ буд, сарҳади давлатии байни ҶШС Ёзбекистон ва ҶШС Федеративии Русияро, ки дар он давра Қирғизистони имрӯза ҳамчун «Вилояти мухтори Қароқирғиз» ба ҳайати он шомил мешуд, тасдиқ намуд. Дар айни замон, 9-уми ноябри соли 1925 Президиуми КИМ Умуирусиягӣ сарҳади байни ҶШС Федеративии Русия ва ҶШС Ёзбекистонро дар ҳамон ҳудудҳои муайяннамудаи қумитаи зикршуда эътироф ва тасдиқ кард. Ҳамин тавр, тақсимоии соли 1924 тамоми расмиёти муқарраршудаи давраи шуравиро гузашта, расмиату қонунияти зарурӣ пайдо намуд.

Яъне, сарҳади Тоҷикистон ва Қирғизистон ҳанӯз дар давраи ҳамчун воҳидҳои худмухтор дар таркиби Ёзбекистон ва Русия буданашон ба расмият

дароварда шудааст. Қисмати сарҳад дар минтақаи Хучанд бошад, ҳанӯз дар соли 1929, дар давраи аз таркиби Ёзбекистон ба Тоҷикистон гузаронида шудани он расмият ёфтааст ва дар раванди интиқол сарҳади он бо Қирғизистон (Русия) нисбат ба сарҳади муайяншудани Русия ва Ёзбекистон тағйир наёфтааст.

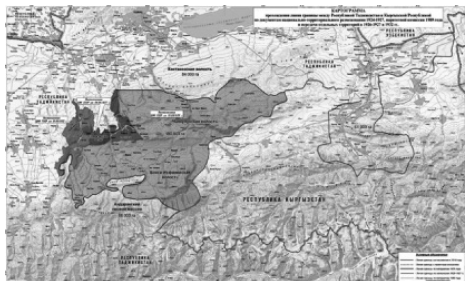

Баҳши сарҳади байниавлатӣ дар минтақаи Мурғоб низ дар раванди таъсиси ҷумҳуриҳои Осиёи Марказӣ ба таври ниҳой тасдиқ шудааст ва ин минтақа аз 2-юми январи соли 1925, яъне баробари таъсиси ВМКБ ба таркиби Тоҷикистон шомил буда, нисбат ба он ҳеҷ баҳсе вучуд

надорад. Изҳороти баъзе намоёндагони ҷониби Қирғизистон дар бораи ин, ки «агар ба ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 таъя қунем, он вақт Мурғоб ҷузъи қаламрави Қирғизистон буд», қомилан беасос буда, баръакси ин, махз тибқи ҳамин ҳуҷҷатҳо Мурғоб ҷузъи таркибии Ҷумҳурии Тоҷикистон гашта, ин баҳши сарҳад ҳам расмияти сатҳи ҷумҳурӣ ва ҳам расмияти сатҳи ниҳоди олии қонунгузори ИҶШС-ро гузаштааст. Яъне, масъалаи «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927» ҳаргиз баҳси Мурғобро ба вучуд оварда наметавонад.

Нуктаи муҳимме, ки оғоз ва собиқаи баҳси марзӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистонро нишон медиҳад, ин аст, ки баробари тасдиқи марзҳои ҷумҳуриҳо дар соли 1925, ҷониби Қирғизистон (ҳанӯз дар ҳайати Русия) нисбат ба марзҳои муайяншуда дар минтақаҳои Сулокта ва Исфара эътироз намуда буд. Махз дар натиҷаи баррасии ин масъала, бо қарори мақоми олии қонунгузори ИҶШС Сулокта ба ҳайати ҶШС Федеративии Русия (Қирғизистон) гузаронида шуда, Исфара ба ҳайати ҶШС Ёзбекистон, ки Тоҷикистон дар ҳайати он буд, монда шуд. Яъне, дар ин баҳс низ Исфара (бо фарогирии заминҳои то Ворух) ҷузъи Тоҷикистон боқӣ монд.

Ин қарори муштарак, ки бо розигии тарафҳо ба даст омада буд, 4 майи соли 1927 аз тарафи президиуми КИМ ИҶШС ба таври ниҳой тасдиқ гашт. Дар пайи он Президиуми КИМ ҶШС Ёзбекистон аз 23-юми майи соли 1927 қарори КИМ ИҶШС аз 4-уми майи соли 1927-ро расман эътироф намуд. Дар қадами баъдӣ, Президиуми аллақай ҚМШС Қирғизистон (ҳамчун узви Федератсияи Русия) аз 7-уми июни соли 1927 қарорҳои президиумҳои КИМ Умуирусиягӣ аз 3-юми май ва КИМ ИҶШС аз 4-уми майи соли 1927-ро расман эътироф намуд.

Ин қарори Президиуми ҚМШС Қирғизистон, аз ҷумла, ҳамчун баҳши таркибӣ ва пайвастаи Исфара ба Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқ доштани минтақаи Ворухро бо 3,5 ҳазор аҳоли низ

▶

ҶАЛАСА

1-уми декабри соли қорӣ дар Донишгоҳи технологи Тоҷикистон бо иштироки вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода ҷаласаи қорӣ баргузор гардид, ки дар он натиҷаи санҷиши гурӯҳи қорӣ Вазорати маориф ва илм оид ба рафти иҷрои қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илм, баргузори машғулиятҳо, таъминоти кадрӣ дар сохторҳои донишгоҳ, иштироки донишҷӯён ба дарсҳо, риояи сару либоси тавсиявӣ, азхудкунии вожаҳои серистеъмоли забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ, баргузор на-мудани дарсҳои тарбиявӣ аз ҷониби кураторон ва тамошои дастаҷамъонаи филмҳои ҳуҷҷатии “Ҳиёнат” ва “Шикасти фитна” байни донишҷӯёну кормандон ва чанде дигар мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шуд.

Дар рафти ҷаласа, тибқи гузориши сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ Н. Мирзозода маълум гардид, ки дар донишгоҳ на ҳама бандҳои қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти табодули

кураторон, фарогирии бештари донишҷӯён ба маҳфилҳои назди кафедраҳо ва ғайра супоришҳои қатъӣ дод.

Р.Саидзода-вазири маориф ва илм қайд намуд, ки аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон,

донишҷӯён ба дарсҳо, риояи сару либоси тавсиявӣ, азхудкунии вожаҳои серистеъмоли забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ, до-

пешниҳод намоянд, - қайд кард Н.Мирзозода. – Маса-лан, бандҳои дахлдори нақшаи чорабиниҳо вобаста ба табодули

мидошта ва таъмини иҷрои он ва чанде дигар ба таври зарурӣ иҷро нагардидаанд. Раиси ҷаласа, вазири ма-

Баррасии масъалаҳои муҳим дар мактабҳои олий

донишҷӯён байни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дохил ва хориҷи кишвар, гузаронидани олимпиадаҳои байналмилалӣ аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, назорати ба ҷойи қор таъмин гардидаи хатмқунандагон, ба роҳ мондани ҳамкорӣ бо агентҳои байналмилалӣ чиҳати аз аккредитатсияи байналмилалӣ гузаронидани ихтисосҳои нави донишгоҳ, фарогирии бештари ҷавонони болаёқат ва ҷалби онҳо ба фаъолияти илмӣ ибтидо аз курси якуми соли таҳсил ба таври зарурӣ иҷро гардидаанд.

Вазири маориф ва илм Р.Саидзода аз фаъолияти ҳайати роҳбарикунанда ва устодону кормандони донишгоҳ изҳори нигаронӣ намуда, ба масъулин чиҳати иҷрои сариватии бандҳои қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илм, назорати давомоти донишҷӯён дар рафти дарсҳо, азхудкунии вожаҳои серистеъмоли забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ, тақвият бахшидани қорҳои тарбиявӣ ва мунтазам баргузор намудани дарсҳои тарбиявӣ аз ҷониби

муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон эълон гардидаи солҳои 2020-2040 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” мо, кормандони соҳаи маориф, алаҳхусус, ҳайати профессору омӯзгорон ва кормандони Донишгоҳи технологи Тоҷикистонро вазирадори менамояд, ки баҳри пурзур намудани иқтидори зеҳнии соҳаи техника ва технология дар назди ҷомеа пешбар бошем.

Ҳамчунин, 2-юми декабри соли қорӣ дар Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон тахти раёсати вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода ҷаласаи қорӣ баргузор гардид, ки дар он натиҷаи санҷиши гурӯҳи қорӣ Вазорати маориф ва илм мавриди баррасӣ қарор гирифт.

Таъкид гардид, ки гурӯҳи қорӣ, асосан, ба рафти рафти иҷрои қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илм, омодагӣ ва баргузори машғулиятҳои таълимӣ аз тарафи омӯзгорон, иштироки

нистани таърих, фарҳанг ва арзишҳои миллӣ, иштироки донишҷӯён дар олимпиадаҳо, ташкил ва баргузор намудани олимпиада ва озмунҳои гуногун дар донишгоҳ, аз аккредитатсияи байналмилалӣ гузаронидани ихтисосҳои марбут ба донишгоҳ ва баргузори соатҳои тарбиявӣ аз ҷониби кураторон, хусусан, тамошои дастаҷамъонаи филмҳои ҳуҷҷатии “Ҳиёнат” ва “Шикасти фитна” таваҷҷуҳ намудаанд.

Сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломии Вазорати маориф ва илм Наврӯз Мирзозода зимни гузориш аз натиҷаи санҷиши гурӯҳи қорӣ таъкид намуд, ки дар донишгоҳ на ҳама бандҳои қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври зарурӣ иҷро гардидаанд.

- Тибқи тартиб дар асоси нақшаҳои чорабиниҳои вазорат бояд муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ нақшаи чорабиниҳои дохилмуассисавӣ таҳия намуда, аз натиҷаи қорҳои баанҷомрасонидашуда ҳисобот

донишҷӯён байни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дохил ва хориҷи кишвар, гузаронидани олимпиадаҳои байналмилалӣ

ориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Р.Саидзода аз фаъолияти ҳайати роҳбарикунанда ва устодону

аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, аз аккредитатсияи байналмилалӣ гузаронидани ихтисосҳои амалқунандаи донишгоҳ, фарогирии бештари ҷавонони болаёқат ва ҷалби онҳо ба фаъолияти илмӣ, таҳияи нақшаи дурнамои омода намудани кадрҳои қорҳои дараҷаи ил-

кормандони донишгоҳ изҳори нигаронӣ намуда, ба масъулин чиҳати иҷрои сариватии бандҳои қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илм ва бартараф намудани камбудҳои аз ҷониби гурӯҳи қорӣ ошқоргардида дастуру супоришҳои мушаххас дод.

харитаи заминамашуда мушоҳида намуд.) Санади дигаре, ки метавонад ҳамчун далели тақвиятдиҳандаи дурустии ин масъала пеш

оварда шавад, Қарори Шурои комиссарҳои халқии (совнарком) Иттиҳоди Шуравӣ аз соли 1947 дар бораи тасдиқи сарҳадҳои байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон аст, ки дар харита ва таснифоти он низ Ворух дар муҳосираи ҳудуди Қирғизистон набуда, ҳамчун замини пайваста ҷузъи ҳудуди Тоҷикистон нишон дода шудааст.

Ҳамин тавр, Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Федеративии Русия ва ҶШС Ёзбекистон мутобиқи қонунгузориҳои ҳамон давраи ИҶШС сарҳадҳои давлатиро (байниҷумҳуриявиро) пурра муқаррар намуданд ва бо ҳамин баҳси сарҳадҳои байни ин ҷумҳуриҳо ба поён расид. Ин аст, ки ҳамин бастаи ҳуҷҷатҳо дар раванди музокирот ҳамчун «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927» номида мешаванд.

Албатта, ҳуҷҷату бойгонии нишон медиҳанд, ки пас аз тасдиқи сарҳадҳои расмӣ қонунӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистон (Ёзбекистон ва Русия) дар соли 1925, дар натиҷаи дарҳости қирғизҳо боз чанд мавриди аз ҳисоби заминҳои қонунӣ Тоҷикистон (!) ба ҳудуди Қирғизистон дода

шудани минтақаҳои алоҳида пеш омаданд. Аз ҷумла, дар ин раванд:

1.Бо Қарори Президиуми Кумитаи Иҷроияи Марказии ИҶШС аз 10-уми сентябри соли 1926 ноҳияҳои Баска-Исфана ва Чапулук бо масоҳати умумии 180 ҳазор гектар ба Қирғизистон дода шуданд.

2. Бо Қарори Президиуми Кумитаи Иҷроияи Марказии ИҶШС аз 8-уми июни соли 1927 ҳавзаи ангишти Сулукта бо масоҳати 14 ҳазор гектар ба Қирғизистон дода шуд.

3.Бо Қарори Президиуми Кумитаи Иҷроияи ҶШС Тоҷикистон аз 1-уми январӣ соли 1932 ҳудудҳои ҷамоати Замбурӯҷ, аз ҷумла деҳаҳои Замбурӯҷ, Ҷар, Ҷизгон ва Ҷуянҷӣ бо масоҳати умумии 15 ҳазор гектар ба Қирғизистон дода шудаанд.

Албатта, чун дар бораи ба Қирғизистон гузаштани ин се қитъаи мушаххас ҳуҷҷатҳои расмӣ сатҳи Иттиҳоди Шуравӣ мавҷуданд, дар сурати асос қарор додани ҳуҷҷатҳои ин давра, ҷониби Тоҷикистон нисбат ба онҳо даъво ба миён намегузорад.

Дар ин давра (соли 1932), ҳамчунин,

минтақаи нисбатан хурд, яъне деҳаи Самарқандаи шаҳри Исфара аз Тоҷикистон ба Қирғизистон дода шуда, дар ивази он деҳаи Санҷидзори шаҳри Қонибодом аз ҳудуди Қирғизистон ба Тоҷикистон гузаронида шудааст, ки он низ дар асоси тавафуқи дуҷонибаи сатҳи давлатӣ сурат гирифтааст. (Ба даст овардани ҳуҷҷати ин табодул низ ҷолиби диққат мебуд.)

Аммо дар бораи минтақаҳои бахшӣ ё амалан ғасбшудаи дигар, аз ҷумла, ҷангалзори Андраки ноҳияи Қўхистони Мастҷох бо масоҳати 56 ҳазор га, баҳше аз минтақаи Хистеварзи ноҳияи ҳозираи Бобочон Ғафуров бо масоҳати 84 ҳазор га ва минтақаҳои бахшии шаҳри Исфара бо масоҳати умумии 61 ҳазор га ягон ҳуҷҷати расмӣ қонунӣ вучуд надошта, тибқи тақсимои миллию ҳудудӣ солҳои 1924-1927 ин қитъаҳои қалон маҳз ба Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқдоранд.

(Давом дорад)
Абдуллоҳи РАҲНАМО,
қориносо оид ба
масъалаҳои байналмилалӣ

▶ ҲАМОВОЗӢ

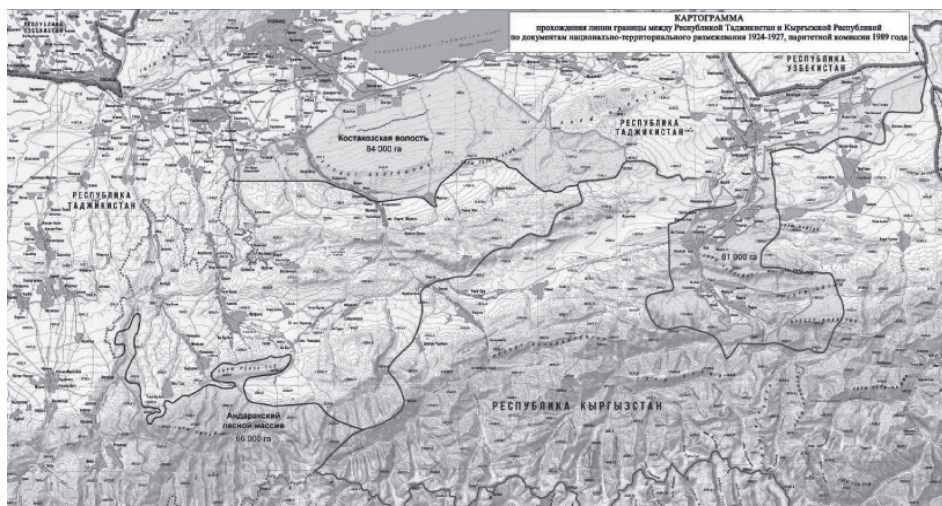
Ҳақиқат инкорнопазир аст!

Ба таъкиди аҳли хирад, агар аҳли башар дар гиреҳкушоии кулли муш-килоти хеш ба ақли солим, қазовати беғаразона ва асноди воқеӣ таъя бизананд, комёбу сарбаланд хоҳанд буди ба муҳолифату даргирие бархӯрд нахоҳанд кард. Ҷои шакку шубҳае нест, ки ҳар уқдае тарзу тариқи вошавӣ дораду ҳар хавфу хатареро ба тадбир метавон бартараф сохт.

Дар ҷаҳони муосир мо борҳо иттилоъ дарёфтем, ки бинобар қатъи назар кардан аз хирадгарой ва гуфтугӯи ошкорову самимӣ ва аз сабаби боло гирифтани кинаву ғаразу бузургманишӣ байни халқҳову маҳаллаҳову кишварҳои алоҳида задухӯрдҳои шадиду ғочафарҷом ба вуқӯ пайвастаанд, мардуми зиёде зарар дидаву бехонумон шудаанд. Ва хушбахтона, ҳаводисе ди-гаргуна-бархилофи ҳодисаи боло низ ба амал меоянд; мешунавему масрур мегардем, ки дар фалон мамлакат муноқишаҳо бо ҳамсоҷиқшвар дар заминаи вохӯриву гуфтушуниди адолатбунёди намояндагонӣ тарафҳо роҳи озоиштаи ҳалли худро дарёфтаанду ҳақ ба ҳақдор расидааст ва дӯстиву рафоқат устувору бегазанд мондааст. Мо дар замони шохкорҳои беназиру ҳайратовари ақлу хирад зиндагӣ до-рем ва ҳамагон котеъона бар он боварем, ки заминаи хушбахтия ҳушрӯзиҳои аҳли сайёра маҳз ақлу хирад аст ва ҳамеша, дар ҳама қор бояд рӯи ниёз ба ин неруи саодатофар овард. Охир, «ҷаро оқил ку-над қор, ки боз орад пушаймонӣ!»

Дар ҷаҳони рушдёфтаи муосир на-метавон халқеву кишвареро ба воман-дагию беҳабарӣ ва хирадшикастагӣ маҳкум кард, вале ба гувоҳии ҷанде аз руҳдодҳои айём метавон ба қазовате расид, ки зумрае аз қавму кишварҳо дидаву дониста, муғризна, бар анге-заи мановеи қавмию бумию марзӣ аз қазовати ақли солим канорагирӣ ме-кунанд, ба ҷашми ҳақиқат хок меафка-нанд ва ба қавли маъруф, обро лой кар-да, моҳӣ гирифтани меҳонанд, ҳарчанд бори қач ҳеч ғаҳ ба манзил нахоҳад ра-сид. Имрӯз муноқишаву муҳолифатҳо байни Тоҷикистону Қирғизистон ҳамин ҳолати охирро ифодагаранд. Албатта, дастандаркорони хурдагирони кишвари ҳамсоҷи мо аз воқеияти таърих, аз асно-ди ҳуқуқӣ ва аз ҷараёни ҳаводиси гузаш-таи марбут ба муносибатҳои тоҷикону қирғизҳо оғайи доранд, ҷузвдонҳои дахлдори бойгонихоро хуб тағурӯ кар-даву ҷанги таърих хӯрдаанд ва аз ин боис, аслу моҳият ва ҳақиқати масоили ҳамбаста ба баҳсҳои марзӣ ду кишвар-ро хуб дарёфтаву сарфаҳм рафтаанд, вале ҷун ин ҳамаро ба манфиати худ дарнаёфтаанд, ба таври худ тадбирҷӯӣ бинмуда, ба таҳрифи ҳақиқат пардох-таанд ва даъвоҳои бевунёди худро бо қоғазпораҳои беарзишу бедошт пар-доз додаанд. Ин мазмун дар амсолаи пурмухтавою пурҳуҷҷат ва бамантику беғаразонаи қоршинос оид ба масъалаҳои байналмилалӣ Абдуллоҳи Раҳнамо – «Мавқеи Тоҷикистон ё ҷаро Ҷумҳурии Тоҷикистон кишвари таҷовузгар нест?» тавзеҳу тафсири рӯшану ҳамафаҳм дарёф-тааст. Муаллиф бо алфози содаву саҳеҳ ва бо таҳаммул асли ҳодисаро ташреҳ бахшидаву ҳақиқатро дар баҳси марзӣ Тоҷикистону Қирғизистон бозгӯӣ карда-аст, «ҳақиқате, ки ҳар як сокини кишвар, ҳоса аҳли идораву мафкура бояд онро дақиқ бидонад ва дар ташаққули мавқеи худ дар ин мавзӯ асос қарор диҳад». Ин хеле муҳим аст, ҳар амалеро танҳо бояд дар заминаи донишҳои аҳамияту моҳият, аслу бунёди он иҷро кард, вагар-

на ин амал берӯху сарсарӣ (стихиявӣ) ва беҳадаф хоҳад буд. Дар мақола қомилан дуруст аз ин хусус таъкид мешавад, ки «бе донишҳои рӯшани моҳияти масъала ва танҳо дар асоси ишораву эҳсосот таъ-мин намудани ҷонибдорӣ тӯлонӣ аз ҷизе хеле мушкул аст. Зеро, ҷунонки меғӯянд, ҳар бовар бояд мантиқ ва асоси усту-вор дошта бошад». Ҷои таассуф аст, ки баҳси марзӣ тоҷикону қирғизҳо солҳои охир хеле доман паҳн кардаву ба доираи таваҷҷуҳу даҳолати Русия, созмонҳои СПАД ва СММ-у САҲА, ҳамҷунин, ҷанд идораву ташкилоти байналмилалӣ дигар ворид гаштааст ва хавфи бештар доман густурданаи ба миён омада-сту дар ин қор даҳолате баъзе тарафҳои манфиатҷӯ низ ба мушоҳида мерасад. Ин ҳолат ҳалли мусолимотомези ҳар ҷи зуд-тари қазияро тақозо дорад, вале табиист, ки ин амал танҳо бо қўишу иродати як тараф ба вуқӯ нахоҳад пайваст, бояд аз асноди бунёди ҳуқуқӣ, аз адлу адо-

лат, аз воқеияти таърих сарукор гирифт, тадбирҷӯии воқеъбинонаву беғаразона кард, ба таъкиди бузургон:

*Ба тадбир қор тавон сохтан,
Ки натвон ба теғу сини сохтан.*

Аслан, заминаи ин баҳс хеле содаву рӯшан аст ва ба нигоштаи Абдуллоҳи Раҳнамо, «моҳияти садои низои печид-даи марзӣ байни ду давлати ҳамсоҷ аз ин иборат аст, ки мувофиқи ҳуҷҷатҳои рас-мӣ муайянкунандаи сарҳади байни ин ду кишвар, имрӯз ҳудуди 211000 гектар замини қаламрави қонунӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ихтиёр ё истифодабарии Ҷумҳурии Қирғизистон қарор дорад». Ин андак замин нест ва ҷунонки муҳаққиқи қоршинос қиёс меоварад, қариб баро-бари ҳудуди кишвари Люксембург ва ё тақрибан ду баробари ҳудуди кишварҳои Сингапур ва Баҳрайн аст(!). Ҳақиқату адолат тақозо доранд, он ин заминҳои ҳаққу ҳалоли халқи тоҷик ба Тоҷикистон баргардонда шаванд. Дар рисола бо тавзеҳоти устувору бамантиқ собит шуда, ки дар баррасиву ҳалли ихтило-фоти марзӣ Тоҷикистону Қирғизистон танҳо ва танҳо асноди ҳуқуқӣ таҳия ва тасдиқшуда дар солҳои 1924, 1927 ва 1932-ро ба инобат бояд гирифт, зеро ин аснод-бо риояи тамоми расмиёт ва дар сатҳи давлатӣ қабул гардидаанд, бунёдиву муъ-тамаданд. Тамоми асноди минбаъда, ки тарафи Қирғизистон дидаву дониста таъя ба онҳо мезанад, дар ин сатҳ нестанд; онҳо ё дар мақомоти маҳаллӣ оростваву имзо шудаанд ва ё ҳукми муваққатро до-ранд. Пас аз соли 1932 (бо иловаи давро-ни соҳибистиклолии ҳар ду ҷумҳурӣ) ҳеч як асноди марбут ба тағйири марзбандӣ дар сатҳи давлатӣ байни ду кишвари ҳамсоҷ ба имзо нарасидааст. Маълум, ки ҳама гуна ҳуҷҷатҳои алоқаманд ба масо-или давлатӣ байни кишварҳои гуногун ҳатман бояд дар сатҳи олий (Президент, Парлумон...) ҳаллу фасл шаванду расман эътироф гарданд, то эътибори ҳуқуқӣ

ҳуҷҷати расмӣ байнидавлатиро дарё-банд. Дар моддаи 18-уми Конститутси-яи ИҶШС оварда шуда буд (ин мазмун дар ҷумҳуриҳои пасоншӯравӣ имрӯз ҳам моҳиятан ҳифз шудааст): «Бе розигии худӣ ҷумҳуриҳои узви иттиҳод тағйир додани сарҳадҳои онҳо мумкин нест». Та-рафи Қирғизистон аслан хуб огоҳ аст, ки дар баҳсҳои марзӣ ҳақиқат ҷонибдориро дастгириаш намекунад. Аз ин рӯ, дастан-даркорони қирғиз мавқеи ягонаю устувор надоранд ва гоҳ ин дастаи аснодро «да-лел» меоваранду гоҳи дигар санадҳои ди-гари аслан бевунёдро пеш мегузоранд. Ба таъкиди муаллифи рисола, «муносибати ҷониби ҳамсоҷ бо ҳуҷҷатҳо асосан ҳолати интиҳобӣ ва манфиатӣ дошта, дар сура-ти тақозои манфиати худ ё иваз шудани роҳбар ва аъзои гурӯҳи қорӣ ин кишвар муносибати онҳо бо ҳар ҳуҷҷат метаво-над ба таври усулӣ тағйир ёбад». Ин гуна муносибат худ аз бевунёдии даъвоҳои тарафи ҳамсоҷи мо дарак медиҳад, ки

онро муаллифи рисола барҳақ «муноси-бати ошкоро дугона» номидааст ва ба ҳулосаи мантиқан дурусте расидааст, ки айни замон бинобар вазъи мазкур «дар гуфтугӯҳои сарҳадӣ бо Қирғизистон амалан мушкили «шарики бозътимод» ё бурҳони «тарафи босалоҳияти гуфтугӯ» пеш омадааст. Яъне, ҳоло дар ин музо-кирот аз ҷониби кишвари ҳамсоҷ неруи босалоҳият ва дорои қудрати қабули қарор вучуд надорад, то масъалаҳои баҳсӣ бо он ҳал гардад». Ва воқеан ҳам, дар ҷунин вазъи носозгор созмондихӣ гуфтугӯҳои мунсифонаву боадолат, таҳияву қабули ҳуҷҷатҳои бунёдии инти-қосгари ҳақиқат ва гузашта аз ин, қафо-лати риояву иҷрои онҳо амалест басо му-раккаб ва метавон гуфт, имконнопазир.

Нуктаи муҳим дар рисолаи Абдуллоҳи Раҳнамо таъкиду собити он аст, ки Тоҷикистон дар баҳсу ихти-лофот бо Қирғизистон ҳаргиз кишва-ри «таҷовузгар» ё «ғосиб» нест, зеро дар ин низоъ ҳақиқат ҷонибдори усту-вори Тоҷикистон аст, тоҷикон даъвое ба ягон пора марзи Қирғизистон надо-ранд, танҳо меҳонанд заминҳои қонунӣ худро, ки алҳол дар ихтиёри кишвари ҳамсоҷ аст, баргардонанд ва дар ин ҳол Тоҷикистонро на кишвари «таҷовузгар», балки кишвари ҷабрдидаву заминбохта бояд донист.

Рисолаи қоршиноси варзида Абдул-лоҳи Раҳнамо «Мавқеи Тоҷикистон ё ҷаро Ҷумҳурии Тоҷикистон кишвари таҷовузгар нест?» оинаи мусаффои таъ-рих ва воқеиятро меонад, ки ба он бояд ҳар як сокини Ватани азизамон нигоҳ биафканаду аз ҳақиқату адолат ба таври содаву саҳеҳ оғайи дарёбад ва ё довар аз ҳикмати безаволи ниёгон бишавад:

*Сарв меояд ба истиқболани аз боғи мурод,
Ростиро ҳар ки месозад асои хештан.*

Абдурауф МУРОДӢ,
«Омӯзгор»

▶ ХАБАРҶО АЗ ВМКБ

МАЙДОНҶАИ ВАРЗИШӢ

Дар маҳаллаи Хуфаки шаҳри Хоруғ, дар вазъияти тантанавӣ майдонҷаи варзишӣ мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт. Майдонҷаи мазкур бо тамоми таҷҳизоти муосири варзишӣ мучаҳҳаз буда, гирду атрофи он ҷарогон аст.

Дар тантана раиси шаҳри Хоруғ Назарзода Ризо Шодӣ ва муовини раиси шаҳри Хоруғ Мирзозода Низом Юсуфӣ ширкат ва суҳанронӣ намуданд.

Раиси шаҳр Назарзода Ризо Шодӣ изҳор дошт, ки дар 21 маҳаллаи шаҳр майдонҷаҳои варзишӣ фаъолият карда, як қисмати онҳо ба таъмиру тармим ниёз доранд.

Аз номи раиси ВМКБ барои варзишгарони синну соли гуногун тўбҳои волейбол, баскетбол ва сару либоси варзишӣ тақдим гардид.

ҒОЛИБОНИ ДАВРИ НИҶОӢ

Даври ҷоруми озмуни ҷумҳуриявӣ «Илм - фуруғи маърифат» ҷамъбаст ва ғолибон муайян гардидаанд. Юсуф Ақдодов, ҳонандаи синфи 9-и муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 23-и ноҳияи Шугнон, узви маҳфили «Ихтироъкорон»-и Литсейи Оғохонӣ шаҳри Хоруғ аз рӯи номинатсияи ихтироъкорӣ ҷои аввал, Некрӯз Меҳрабоншоев, ҳонандаи синфи 9-и муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 10-и ноҳияи Шугнон аз фанни география ҷойи сеюм ва Асламшо Иброҳимов, ҳонандаи синфи 9-и муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 10-и ноҳияи Ишқошим аз фанни география мақоми ифтихори соҳиб гардид.

ТАВАҶҶУҶ БА СОҶАИ МАОРИФ

- Ба соҳаи қалидӣ ва афзалиятноки Ҳукумати кишвар – маориф диққати хосса равона шудааст, - қайд кард раиси ВМКБ Мирзонабот Алишер Худобердӣ дар ҷаласи назоратӣ. Агар соли 1995 барои муассисаҳои таълими вилоят аз бучети давлатӣ 73 ҳазор сомонӣ ҷудо шуда бошад, имсол барои рушди ин соҳа танҳо аз бучаи давлатӣ беш аз 160,6 миллион сомонӣ ҷудо гардид, ки дар муқоиса ба соли 1995 қариб 800 маротиба зиёдтар мебошад.

Дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд барои рушди соҳа низ маблағҳои муайян равона шудаанд, - қайд кард раис.

ҶАЛАСА ДАР ДОНИШҶОӢ

Дар Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи Моёншоҳ Назаршоев ҷаласа роҷеъ ба мақолаи таҳлилии қоршинос Абдулло Раҳнамо «Мавқеи Тоҷикистон ё ҷаро Ҷумҳурии Тоҷикистон кишвари таҷовузгар нест?» мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифт.

Дар ҳошияи мақола ноиби ректор оид ба қорҳои таълимӣ С. Ғоибназарзода, профессор Б. Аҳмадзода ва қоршиноси соҳа Ю. Саидҳасанов, дотсенти кафедраи таърих ва диншиносӣ суҳан карданд.

ТАНТАНА ДАР ДОНИШҶОӢ

Аз ҷониби Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Рустами Эмомалӣ барои Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи Моёншоҳ Назаршоев як автобуси мусофирбар тухфа шуд.

Ҳайати профессорон, омӯзгорон, донишҷӯён ва магистрантҳои донишгоҳ ба дастгирию кумакҳои бесобиқа ба Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ изҳори сипосу миннатдорӣ намуданд.

Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

«Ҳастиамро бо ҳастии забони миллат пайванд медонам»

Дар шумори муқаддасоти миллат забони модарӣ мақоми аввал дорад, зеро ҳастии миллат, пеш аз ҳама, ба ҳастиву бақои забонаш иртиботманд аст, зеро забон устувори халқро таъмин мекунад, зеро ҷони миллат эътироф шудааст, зеро:

*Бо забонаш сар шавад таърихи авлоди башар,
Бо заволи лаҳҷааш таърихи ӯ гардад тамои.*

Халқи тоҷик, ки табиатан маънавиятдӯсту тамаддунпарвар аст, ҳамеша ба забони модарӣ арҷ мегузораду онро пос медорад. Бузургтарин мерос аз ниёгонамон маҳз забони модарист. Ба ҳукми таърих гузаштагони халқи тоҷик борҳо зери зулму асорат, таҳиқиру ҳамоқат, тахту тороч мондаву ҳама сарвату давлати худро аз даст дода бошанд ҳам, забони модариашонро ҳифз бинмудаву поку бегазанд нигоҳ доштаанд. Ин забон – забони тоҷикӣ, воқеан ҳам, бузургу тавоност, мағлубнопазир аст, забони қаҳрамон, забони афроди бузург ва осори беазвол аст. Аз назари аҳли таҳқиқ, забони тоҷикӣ чандин марҳилаи рушдро паси сар кардааст ва ин марҳилаҳо ҳар яке махсусиятҳову умумиятҳои худро доштаанд. Ва бидуни шакку шубҳае, пурфайзтарину самарбортарин марҳилаи рушду тақомули забони тоҷикӣ марбут аст ба даврони соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Истиклол ба эҳёву тақомули анъанаву расму оин ва дорониҳои маънавии миллат шароити созгору бесоҳиба фароҳам овард ва дигар танҳо лозим буд, ки ин вазъи дилхоҳ ба таври шоиста ва дар сатҳи баланд истифода шавад. Ба сарафрозиву хушбахтии халқи фарҳангпарвари тоҷик ба шарофати истиклол ба сарвари давлати тозазҳёи тоҷикон ҷавонмарде баргузида шуд, ки ҳисси баланду беназири ифтихори миллию ҳештаншиносии дорад ва ба қулли муқаддасоти миллии эҳтиромгузор аст. Аз нахустқадамҳои ҳеш ба арсаи сиёсат Асосгузори сулҳу

ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар қатори дигар омилҳо, чун ҳомӯш қардани оташи даргириҳои дохилӣ, бозғардонидани тамоми фирориён, таъмини тантанаву сулҳу ваҳдат дар саросари кишвар ба бузургдошти муқаддасоти миллат таваҷҷуҳи махсус ва ҳамешагӣ зоҳир намуданд ва аз ҷумла, эҳтирому посдорӣ забони давлатиро вазифаи пуршарафи ҳар фарди миллат донистанд. Сарвари кишвар эълон карданд, ки забони миллат дар панӯхи давлат аст, давлат забони тоҷикиро ҳимоят мекунад ва барои вуҷудат тавонафзоиаш пайваста тадбирҳои судманду муассир меандешад. Аз ҷаъи сиёсати хирадмандонаву ватандӯстонаи Пешвои миллат забони тоҷикӣ дар панӯхи истиқлол давра ба давра мусавфӯю муҷаллотар гардиду манзалату мартабаашро зина ба зина боло бурд ва ғанитар, шевотар, тозатар, пурнуртар гашт. Дар ситиҳои қорномаи муҳтавомаду фарогиру шӯҷоатманди Президенти муҳтарамон вобаста ба бузургдошти забони тоҷикӣ ва таъмини мақоми устувори он дар ҷомеа, бемуҳобо, метавон дахҳо китобу рисола навишт, паҷуҳишҳо рӯи қор овард, вале ин ҷо мо мекушем ба таври ҳеле фишурда омили тафсиру ҳулосаҳоеро иброз дорем, ки пеш аз ҳама, соҳибгари воқеан ҳам, ҳомӣ, арҷгузор ва таълиғгари забони тоҷикӣ будани Пешвои миллат бошанд.

Педагогҳои барҷаста борҳо таъкид бар он кардаанд, ки барои дар таълиму тарбия муваффақ будан омӯзгор бояд, муҳимтар аз ҳама, барои шоғирдон намуна бошад. Аз ҷумла, одоби ҳамида, либоси шинаму озода, гуфтори ҷолибу шево дошта бошад. Яъне, худ намунаи ибрат будан омили муассиртарин аст. Ҳамин гуфтаи барҳақи педагогҳои барҷаста ба хотир меояд, чун ҳар гоҳ мо суҳанрониҳои Пешвои миллатро мешунавем. Сарвари кишвар бо забони модарӣ (тоҷикӣ) ҳеле равону самимӣ, возеҳу равшан ва гузашта аз ин, бо истифода

аз таъбирҳои халқию ибораву ифодаҳои образнок ҳарф мезананд. Гуфторашон ширабор асту ҷолиб ва гоҳе омехта бо лутфу танз. Аксари мо шоҳиди онем, ки Президенти муҳтарам зимни гуфтугӯҳо бо мардум (бо зиёиёну адибону олимону, бо меҳнатқашону омӯзгорон, бо донишҷӯёну хонандагон...) борҳо ин ё он ғалати забонии ҳамсуҳбаташон ё шахси суҳангӯро бадохатан ислоҳ

кардаву таъкид бинмудаанд, ки ин тавр гуфтан аз нигоҳи қоидаҳои забони тоҷикӣ нодурусту нобарҷой аст, бояд ин ҳел гуфт. Аз забони Сарвари кишвар кас як силсила вожаҳои қаммаъмӯл ё душворталаффузи забонамонро, ки асли баромади тоҷикӣ доранду набояд ба ҳукми фаромӯшӣ раванд, шунда, ростӣ, дар ҳайрат мемонад ва офарин ба азми қавли забонамӯзиву эҳтирому таваҷҷуҳи баланди Пешвои миллат нисбат ба забони модарӣ меғӯяд. Сардори давлати мо на танҳо зимни суҳанрониҳои расмиашон, балки дар мулоқоту гуфтугӯҳои озодашон бо ҳамагон қомилан ба забони адабии тоҷикӣ ҳарф мезананд ва гуфторашон ба қулли орий аз ғалату сакта аст. Ин ҳолат аз ду омилҳои асосӣ дараҷ мекунанд: а) Сарвари кишвар забони модариро самимона дӯст медоранду эҳтиром мекунад ва ба тозагӣ он ҳамеша диққат медиҳанд, б) бисёр мутолиа мекунад, пайваста китобҳои тоза-нашру маҷаллаву рӯзномахоро варақ мезананд ва шояд дафтари

ёддошти вожаҳои тоза ҳам дошта бошанд.

Пешвои миллат ба ҳифзу густири забони тоҷикӣ эътибори қомил медиҳанд, тадбирандешӣ мекунад. Бо ибтиқори Сардори давлат Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатӣ» дар таҳрири нав қабул гардид, Соли бузургдошти забони тоҷикӣ (2007) эълон шуд, Барномаи рушди забони давла-

гон) вуҷудат ёфт, Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ бознигарӣ ва таҳрири ҷиддӣ шуданд, Қумитаи забон ва истилоҳот таъсис ёфт, «Фарҳанги муқаммалӣ забони тоҷикӣ» ба таърифи расид, маҷаллаи «Суҳаншиносӣ» интишор шуд, тақозо гардид, ки тамоми мансабдорони давлатӣ забони тоҷикиро бояд дар сатҳи баланд донанд...

Пешвои миллат бар анғезаи муҳаббатӣ эҳтироми бепоёнашон нисбат ба забони тоҷикӣ асари бунёдӣву бузургӣ “Забони миллат - ҳастии миллат”-ро дар ду ҷилд иншо намуда, ҳеҷраи забони тоҷикиро бештар муҷалло сохтанд ва ҳамчунин, дар асарҳои барҷастаашон “Ҷеҳраҳои мондагор”, “Тоҷикон дар оинаи таърих”, “Нигоҳе ба таърих ва тамаддуни ориёӣ”, “Ориёҳо ва шинохти тамаддуни ориёӣ”... ба умдатарин масоили ҳамбаста ба таъриху мақому неруи забони тоҷикӣ дахл карда, шухратафзои ин забони ноб гардиданд...

Аз забони Пешвои миллат садо додани суҳанони меҳрбори зер боиси ифтихори ҳар яки мо – соҳибзабонон аст ва дарғумон аст, ки таърихи миллатамон пешвояе, сарваре инчунин, суҳанони самимияну ватандӯстонаро ба забон оварда бошад: “Ман ба забони шеваи шоиронаи тоҷикӣ сидқан арҷ мегузорам, ба ҳисси баланди ватандӯстӣ аз минбарҳои баланд бо ин забон суҳан меғӯям, аз лаҳни шаққарину дилнишиниш лаззати маънавий мебарам ва ҳастиамро бо ҳастии забонам пайванд дониста, ин гавҳари хушоб ва дурри ҷаҳонтобро пайваста ситиҳои ва тарғиб менамоям. Ба ин хотир доир ба таърихи таҷаққули забони тоҷикӣ мақолаву асарҳо таълиф менамоям, дар ҳар суҳанрониям бузургӣю тавоноии онро таъкид месозам ва барои ҳифзу ҳимояи талош мекунам”.

Шарафманд аст ҳалқе, ки чунин Пешво дорад ва ҷовидонӣю соҳибмақом аст забоне, ки чунин ҳомияну арҷгузор ва таълиғгар на-сибаш гашта.

Сайфулло ТАШРИФОВ,
директори мактаби №71-и
шаҳри Ваҳдат

► МИЗИ ГИРД

Аз усули таълим то муҳтавои китобҳои дарсӣ

Дар филиали ДҶТИБКСМ дар шаҳри Бохтар бо ширкати узви вобастаи АТТ, мутахассиси пешбари Маркази ҷумҳуриявии таълимӣю методӣ, муаллифи китобҳои дарсии забони тоҷикӣ барои синфҳои 7-8 ва 10 ва яке аз таҳиягарони стандарт ва барномаи забони тоҷикӣ Сайдамир Аминов ва гуруҳи омӯзгорони забону адабиёт, ки аз курси бозомӯзӣ мегузаранд, мизи гирд баргузор гардид. Дар он суҳан асосан дар бораи роҳҳои баланд бардоштани таълими фанни забони тоҷикӣ, истифодаи методи дилхоҳ, мувофиқати китобҳои дарсии забони тоҷикӣ ба стандарту барномаи забони тоҷикӣ, баъзе масъалаҳои мушкilotи имлои забони тоҷикӣ ва як қатор масъалаҳои муқаммалӣ соҳа суҳан рафт. Китобҳои таълиғгардаи олимони шинохта С. Аминов, ки онҳоро муаллиф тибқи талабот ҳамеша таҷдиди назар менамояд, солҳо боз мавриди истифодаи омӯзгорону хонандагон қарор доранд.

–Баргузори чунин як мизи гирд, ки дар он омӯзгорони фанни забону адабиёт ширкат доранд, воқеан хурсандбахш аст, – рӯ овард ба ҳозирон С. Аминов. –

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳаи маорифро дар сиёсати худ соҳаи афзалиятнок ҳисобида, тамоми тадбирҳои андешида мешаванд, ки сифати таҳсилот дар ҷумҳурии соҳибистиклолии мо ба талаботи ҷомеаи ҷаҳонӣ ҷавобгӯ бошад. Ин ғамхорӣю мо, аҳли маорифи кишварро водор менамояд, ки қори таълиму тарбияро боз ҳам ҳубтару беҳтар ба роҳ монда, насли навини ҷомеаро босавод ва дар рӯҳияи баланди ватандӯстӣ ба қамол расонем. Аз забони омӯзгорон садо дод, ки дар қори онҳо дар баробари муваффақиятҳо боз қамбудҳои ҷузъӣ вучуд доранд, ки бояд ислоҳи худро ёбанд. Аз ҷумла, баъзе стандартҳои фаннияну барномаҳои таълим ва китобҳои дарсӣ дорони нуқсонҳои ҷиддӣ буда, ин ба пешравии сифати таҳсилот мамоият мерасонад. Ба назар чунин мерасад, ки стандартҳои фанни забони тоҷикӣ барои синфҳои ибтидоӣ ва синфҳои 5-11 нашри солҳои пешин дурусттар буданду аз лиҳози илмӣ қавитар. Китобҳои забони тоҷикӣ синфҳои болоӣ ба истиснои забони тоҷикӣ барои синфи 11 тамоил ба беҳтаршавӣ доранд, дар ҷанде аз онҳо муносибати коммуникативӣ ва функционалӣ

ба таълими грамматика мавқеи устувор пайдо кардаанд ва китобҳои забони тоҷикӣ синфҳои 7,8 ва 10 дар панҷноҳияи пилотино дар қор шаҳр яқсолоӣ аз озмоиш гузашта баҳои мусбат гирифта буданд. Ҳоло стандарту барномаи таълимии забони тоҷикӣ синфҳои 5-11 зери таҷдиди назар қарор доранд. Китобҳои дарсӣ низ бо навбат тибқи муқаррароти муайянкардаи Вазорати маориф ва илм мавриди баррасӣ қарор гирифта, бо иловаи тағйирот нашр мегарданд.

Олими шинохта С. Аминов иброз дошт, ки мушкilot дар соҳа вучуд дорад. Албатта, дастурҳои методи, луғатнома ё фарҳангҳои тафсирии мактабӣ, этимологӣ, фразеологӣ, омонимӣ, синонимӣ, антонимӣ, дастурҳои илмӣ-оммавӣ доир ба забони тоҷикӣ ва шеваҳои он, забони тоҷикӣ ва таърихи пайдоиши он барин китобҳо бояд барои хонандагони мактаб таҳия ва пешниҳод гарданд. Ба ҷуз китобҳои дарсӣ дар ихтиёри хонандагон маводи дигаре нест. Возеҳ аст, ки танҳо ба китобҳои дарсӣ маҳдуд гаштан имқониятҳои хонда-ни адабиёти иловагиро маҳдуд месозад.

Ҳангоми посух гуфтан ба саволҳои

ширкатқунадагони мизи гирд С. Аминов ба саволи «Ба қадом методи таълим ё равиш бартариӣ бештар дода шавад?», хотирнишон сохт, ки ҳамаи методҳо ҳубанд, фақат бо маҳорати ҳос аз онҳо дар мавқеи муносиб вобаста ба сатҳи синфӣ шароит истифода бурдан самарави хуб медиҳанд. Самаранок гузаштани дарс аз бисёр ҷиҳат ба омӯзгор вобаста мебошад. Агар шароити олий ба вучуд ореду китоби беҳтарину васоити дидактикии гуногуни олиҷанобро дар ихтиёри омӯзгор қарор диҳед, вале ӯ қушиш накунад, ин ҳама ҳеч аст. Омӯзгоре, ки танҳо ба китоби дарсӣ маҳдуд мегардад, ӯ завқи хонандаро бедор карда наметавонад. Имрӯз мактабҳо ба омӯзгороне ниёз доранд, ки онҳо ҳамеша мутолиа меку-нанд, аз мазмуни фанҳои таълими тасав-вурот доранд. Ҳозир китоби дарсӣ ягона сарчашмаи таълиму омӯзиш буда наметавонад. Радио, телевизион, интернет, ада-биёти фаровони дидактикӣ дар забонҳои дигар, ба ҳусус, дар забони русӣ дастраси падару модарон ва худӣ хонандагон қарор дорад ва онҳо мустақилона онҳоро муто-лиа мекунад.

Бурҳон САЛМОН

Ҳавасмандсозии довталабони беҳтарин – иқдоми Маркази миллии тестӣ

Таъсиси Маркази миллии тестӣ, ки маҳз ташаббус ва дастгирии бевоситаи Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон буд ва бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон (№ 114 аз 5-уми март соли 2008) ба фаъолият оғоз кард, аз ҷумлаи муҳимтарину на-моёнтарин дастовардҳои бахши маорифи даврони соҳибистиклолии ҷумҳуристон. Бо дарназардошти дорои аҳаммияти баланд будани имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ (ИМД) бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10-уми феввали соли 2014, № 138 муассисаи мазкур тобеияти идориашро дигар кард ва дар заминаи он Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд.

Ҳадаф аз таъсиси ин ниҳод, тибки талаботи замон сомон додани низоми миллии тестӣ бо корбурди техникаву технологияи навтарину абзори муосиру муътамади миллии арзёбии донишу маҳорати довталабон, ки ба дастовардҳои инноватсионии Ҷумҳурии Тоҷикистону мамолики хорича бино ёфта бошад ва дар заминаи он роҳандозии имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна олии касбӣ буд. Ин низом усулҳои адолат, шаффофият ва дастрасии баробарро дар меҳвари фаъолияти худ қарор дода, зухуроти коррупсиониро дар бахши имтиҳонҳои қабул ба мактабҳои таҳсилоти миёна олии касбӣ аз байн бурд ва ба ҳамаи аҳдофи дар наздаш гузошта муваффақона ноил гардид.

Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар баробари фаъолияти пурсамараш, шаффофу одилона баргузир кардани имтиҳонҳои дохилшавӣ, олимпиадаҳои фаннии ҷумҳуриявӣ ва ғайра, ба сатҳу сифати таълим дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи умумии ҷумҳурий низ таъсири мусбат расонид. Дар асоси маълумоти оморий – натиҷаҳои бадастовардаи довталабон дар ИМД ба ҳукуматҳои вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий маълумот пешниҳод ва дар ин замина таъсири бозгаштии он муайян карда хоҳад шуд, ки ин барои натиҷагирӣ қардан аз рӯйи он ва баланд бардоштани сатҳу сифати таҳсилот мусоидат мекунад. Вобаста ба масъалаи таъсири бозгашти (фидбек)-и натиҷаҳои ИМД, Марказ ҳамасола таҳлилҳои омории натиҷаҳои имтиҳонҳои мазкурро аз рӯйи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий мувофиқи як қатор нишондиҳандаҳо: ҳоли гузариш, ҳоли имконпазири ҳадди аксар, ҳоли ҳадди аксар, сифати азхудкунӣ, ҳоли миёна, маълумот оид ба раванду марҳалаҳои гуногуни ИМД дар сатҳи муассисаҳои таълими (аз бақайдгирӣ то озмуни тақсмот), микдори довталабони ба озмуни тақсмот роҳёфта ва ба муассисаҳои таълими тақсмотшуда (минҷумла, аз рӯйи теъдоди духтарон ва писарон) тибки муассисаҳои таълимии шаҳру ноҳияҳо ва ғайра анҷом медиҳад ва барои ба мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо сари вақт дастрас кардани онҳо чораҷӯӣ мекунад.

Тавре ки маълум аст, масъалаи сифати таҳсилот дар ҳамаи синаҳо, бахусус, таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди тавачҷуҳи махсуси роҳбарияти кишвар қарор дошта, Сардори давлат дар суҳанронии паёмхояшон ҳамеша

барои баланд бардоштани он таъкид мекунад.

Лозим ба қайд аст, ки сатҳи дастовардҳои таълимӣ (дониш, маҳорат ва малака)-и хонандагон ва анғезишу ҳавасмандсозӣ аз ҷумлаи унсурҳои муҳими сифати таҳсилот ба ҳисоб меравад. Анғезишу ҳавасмандсозӣ, дар навбати худ, ба сатҳи дастовардҳои таълимии хонандагон таъсири мусбат расонида, барои баланд шудани сифати таҳсилот мусоидат менамояд.

Дар ин робита, Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2018 ин тараф 10 нафар довталаби беҳтаринро, ки дар ИМД аз рӯйи дастовардҳо – ҳолҳои бадастовардашон дар ҷойи аввал қарор гирифтаанд, муайян ва қадрдонӣ мекунад. Ин дахгонаи пешқадам тибки рейтингӣ ҳамгиро (интегралӣ) аз рӯйи ҳамаи субтестҳо (6 субтест) дар имтиҳонҳои номбурда мақоми аз ҳама болоро соҳиб шуда буданд. Бояд гуфт, ки азбаски аз рӯйи рейтингӣ ҳамгиро 2 нафар довталаби ИМД-2018 нишондиҳандаи баробар доштанд, шумораи дахгонаҳо пешқадамтарин довталабон он сол 1 нафар зиёд, яъне 11 нафар буд ва ба дахгонаи беҳтарини ИМД-2019, инчунин, як нафари беҳтарин аз минтақаи ВМКБ ило-ва карда шуд, ки умуман, дар 2 сол 22 нафарро ташкил меод.

Дар ИМД-2020 мувофиқи рейтингӣ ҳамгиро (интегралӣ) ва натиҷаҳои имтиҳонҳо ба 10-гонаи довталабони беҳтарин 14 нафар дохил гардиданд, зеро аз рӯйи чунин рейтинг натиҷаи бадастовардаи ҷаде аз ин довталабон (дар гурӯҳи якум довталабони сеюму чорум ва дар гурӯҳи дуюм – довталабони аз 5-ум то 14-ум) ҳамсон буданд. Бояд қайд кард, ки ҳангоми муайян кардани ҷойҳо тибки рейтингӣ ҳамгиро инхирофи меъёрӣ (стандартное отклонение)-и натиҷаҳои бадастовардаи довталабон ба назар гирифта шуда буд. Аз ин 14 нафар 12 нафарашон аз гурӯҳи ихтисосҳои 5-ум (тиб, биология ва варзиш) ва 2 нафари дигар аз гурӯҳи ихтисосҳои 4-ум (ҷомеашиносӣ ва ҳуқуқ) мебошанд.

Бар замми дахгонаи беҳтарин, Марказ тибки нақшаи чорабинӣҳо барои солҳои 2020-2025 оид ба амалигардонии “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” эълон намудани солҳои 2020-2040” довталабонро ҳам, ки шумораи имконпазири ҳадди аксари ҳолҳои аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар доираи гурӯҳи ихтисосҳо соҳиб гардидаанд, аз соли 2020 ин тараф қадрдонӣ менамояд.

Вобаста ба ин, дар ИМД-2020 барои ҳавасмандгардонӣ аз рӯйи номинаи дуюм аз гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум (табӣӣ ва техникӣ) 5 нафар довталабе, ки аз ду фанни равияҳои риёзӣ ва табиатшиносӣ – математика ва физика шумораи имконпазири ҳадди аксари ҳолҳо ва аз гурӯҳи ихтисосҳои 5-ум (тиб, биология ва варзиш) 10 нафар довталабе, ки аз ду фанни равияи табиатшиносӣ – химия ва физика шумораи имконпазири ҳадди аксари ҳолҳои соҳиб шуда буданд, интиҳоб гардиданд.

Азбаски дар доираи гурӯҳи ихтисосҳои 2-юм (иктисод ва география) ягон довталаб ҳамзамон аз ду фанни равияҳои риёзӣ ва табиатшиносӣ – математика ва география шумораи имконпази-

ИМД ихтисосҳо аз рӯйи монандию наздикии фанҳои имтиҳон ба ҳам дар 5 гурӯҳи ихтисосҳо муттаҳид гардидаанд (1) табӣӣ ва техникӣ, (2) иқтисод ва география, (3) филология, педагогика ва санъат, (4) ҷомеашиносӣ ва ҳуқуқ, (5) тиб, биология ва варзиш). Шумораи муқарраршудаи ҳадди аксари ҳолҳо барои ҳар фанни имтиҳони қисми А 40 аст. Аз ин 10 нафари номинаи аввал дастоварди 2 нафар (Кавракова Гулҳаё Ҳамидовна ва Меҳрангези Фаромарз) шоён аст: онҳо аз 3 фан 40-ҳолӣ ва аз 1 фан 39-ҳолӣ гирифтаанд. Натиҷаҳои бадастовардаи дигарон аз дахгонаи нисбат ба ин 2 нафар пасттар, аммо аз дастовардҳои ҳамаи довталабони дигар дар доираи гурӯҳи ихтисосҳо баландтар аст.

ри ҳадди аксари ҳолҳои соҳиб шуда буданд, дар ИМД 2020 аз рӯйи номинаи дуюм аз гурӯҳи ихтисосҳои мазкур 5 нафар довталабе интиҳоб гардиданд, ки аз фанҳои математика ва география нисбат ба довталабони дигар аз шумораи имконпазири ҳадди аксари ҳолҳо бештари онҳоро соҳиб шудаанд.

Дар асоси натиҷаҳои ИМД-2021, мувофиқи номинаи якум ба дахгонаи довталабони беҳтарин 14 нафар дохил гардиданд, ки ҳамаи онҳо довталабони гурӯҳи ихтисосҳои 5-ум (тиб, биология ва варзиш) буда, тибки натиҷаҳои озмун ба Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино тақсмот шудаанд.

Дар ИМД-и соли 2021 номинаи дуюм низ 14 нафари беҳтаринро дар ин бахш фаро мегирифт, ки боз ҳам 10 нафарашон донишҷӯи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино ва 4 нафарашон аз муассисаҳои дигар – 1 нафар аз филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М. В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе, 2 нафар аз Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М. С. Осимӣ ва 1 нафар аз Донишгоҳи миллии Тоҷикистон буданд.

Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон беҳтаринҳоро дар ИМД-2022 барои арҷгузори боз ҳам аз рӯи 2 номина муайян кард. Номинаи якум аз 5 гурӯҳи ихтисос (кластер)-ҳо 2-нафариро дарбар мегирад. Ин 10 нафар дар доираи гурӯҳи ихтисосҳои худ аз ҳамаи фанҳои имтиҳонӣ (субтест), яъне 4 фан, ҳолҳои баландтарини муқарраршударо соҳиб шудаанд. Бояд гуфт, ки дар низоми

Тазаккур бояд дод, ки азбаски дар ИМД ҳар сол ҳолҳои баландтаринро довталабони гурӯҳи ихтисосҳои 5-ум – “Тиб, биология ва варзиш” соҳиб мешаванд, ҳамаи (гоҳо қариб ҳамаи) довталабони дахгонаи беҳтарин ва ҳамчунин, номинаи дуюмро (равияи фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ) низ аҳли ҳамин гурӯҳи ихтисосҳо ташкил медиҳанд аз гурӯҳҳои дигар ҳеч довталабе ба ин зумра дохил намешаванд (ё гоҳо 2-3 нафар ворид мешаванд бас). Бинобар ин, бо мақсади тарғиби касбу ихтисосҳои дигар ва ҳавасмандсозии довталабоне, ки мансуб ба гурӯҳи ихтисосҳои нисбатан каминтиҳобанд, меъёри интиҳоби дахгонаи довталабони беҳтарин дар ИМД 2022 андаке тағйир ёфт. Ин тағйирот тибки ду санади меъёрии дохилии Марказ танзим ва асоснок карда мешавад: 1) “Тартиби муайян кардани 10-гонаи беҳтарин довталабон дар имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва 2) “Тартиби интиҳоби довталабони беҳтарини дар имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ шумораи имконпазири ҳадди аксари ҳолҳои соҳибшуда”.

Шартҳои муайян кардани 10-гонаи довталабони беҳтарин, аз ҷумла, мувофиқи бандҳои 4-ум ва 5-уми ҳуҷҷати якум чунин аст: “Ҳангоми муайян кардани 10-гонаи беҳтарин довталабон дар ИМД, ба рӯйхати баррасишаванда довталабоне, ки дар қисми А (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ) аз 3 субтест

на камтар аз 80 %-и шумораи ҳолҳои имконпазири ҳадди аксар (минбаъд – ШИҲАХ) ва аз 1 субтест дигар на камтар аз 65 %-и ШИҲАХ-ро соҳиб шудаанд, дохил карда мешаванд.

10-гонаи беҳтарин довталабон дар ИМД дар доираи ҳар яке аз ҳамаи гурӯҳи ихтисосҳо бо интиҳоби 2-нафарӣ довталаб аз ин гурӯҳҳо интиҳоб карда мешавад.”

Барои интиҳоби довталабони беҳтарини дар ИМД аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ ШИҲАХ-ро соҳибшуда, тибки ҳуҷҷати дувум дар доираи ҳар як гурӯҳи ихтисосҳо қоидаҳои алоҳида муқаррар шудааст. Ин тартибу қоидаҳо, аз ҷумла, дар доираи гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум (табӣӣ ва техникӣ) чунин муайян гардидааст (бандҳои 5-ум, 6-ум, 7-ум):

“Дар доираи гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум (табӣӣ ва техникӣ) довталабоне, ки тибки натиҷаҳои ИМД аз ҳар се фан – математика, химия ва физика ШИҲАХ-ро соҳиб шудаанд, интиҳоб карда мешаванд.

Агар тибки натиҷаҳои ИМД ҳеч довталабе дар доираи гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум (табӣӣ ва техникӣ) ҳамзамон аз се фан – математика, химия ва физика ШИҲАХ-ро соҳиб нашуда бошад, довталабоне, ки тибки натиҷаҳои ИМД, ҳамзамон, аз ду фан – математика ва химия/математика ва физика/химия ва физика ШИҲАХ-ро ва аз як фанни дигари дахлдор ҳоли нисбат ба ҳолҳои бадастовардаи довталабони дигар баландтарро соҳиб шудаанд, интиҳоб карда мешаванд. Дар ин ҳолат ба рӯйхати баррасишаванда довталабоне, ки тибки натиҷаҳои ИМД ҳамзамон, аз ду фанни дахлдор ШИҲАХ-ро ва аз як фанни дигари дахлдор на камтар аз 65 %-и ШИҲАХ-ро соҳиб шудаанд, дохил карда мешаванд.

Агар тибки натиҷаҳои ИМД ҳеч довталабе дар доираи гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум (табӣӣ ва техникӣ) ҳамзамон аз ду фан – математика ва химия/математика ва физика/химия ва физика низ ШИҲАХ-ро соҳиб нашуда бошад, довталабоне, ки тибки натиҷаҳои ИМД аз ҳар се фан ШИҲАХ-ро ва аз ду фанни дигари онҳо ҳоли нисбат ба ҳолҳои бадастовардаи довталабони дигар баландтарро соҳиб шудаанд, интиҳоб карда мешаванд. Дар ин ҳолат ба рӯйхати барои интиҳоб баррасишаванда довталабоне, ки тибки натиҷаҳои ИМД, ҳамзамон, аз як фанни дахлдор ШИҲАХ-ро ва аз ду фанни дигари дахлдор на камтар аз 65 %-и ШИҲАХ-ро соҳиб шудаанд, дохил карда мешаванд.”

Марказ тибки нақшаи фаъолиятҳои барои солҳои 2020-2025 оид ба амалигардонии “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” эълон намудани солҳои 2020-2040”, чун дар соли сипаришуда, аз рӯи номинаи дувум бо мақсади қадрдонӣ кардани беҳтаринҳо довталабонро, ки шумораи имконпазири ҳадди аксари ҳолҳои аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар доираи гурӯҳи ихтисосҳо соҳиб гардида буданд, муайян кард. Ин гурӯҳ, ки аз 17 нафар иборат аст, фарогири довталабонест, ки аз фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар доираи ИМД 2022

(Давомиаш дар саҳ.10)

Дар Тоҷикистон се озмоишгоҳи зеҳни суңӣ ба истифода дода мешавад.

ДАҲҶОНАИ ДОВТАЛАБОНИ БЕҲТАРИН ДАР ИМД-2022

Бо фармоиши директори Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо «Ифтихорнома»-и марказ ва тухфаҳои хотиравӣ қадрдонӣ карда мешаванд.

1. КАВРАКОВА ГУЛҶАЁ ҲАМИДОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 110,
ш. Ваҳдат;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-39, биология-40,
химия-40, физика-40;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон
ба номи Абуалӣ ибни Сино.

2. МЕҲРАНГЕЗИ ФАРОМАРЗ;
хатмкардаи МТМУ № 54, н. Рӯдакӣ;
ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-40, биология-39,
химия-40, физика-40;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино.

**3. РАҲИМЗОДА АФСУНМЕҲР
НАВРӯЗБОЙ;**
хатмкардаи МТМУ № 2, н. Айнӣ;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-38, математика-32,
химия-36, физика-40;
ихтисос: “Соҳтмони саноатӣ ва
шаҳрвандӣ” (таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба
номи академик М. С. Осимӣ.

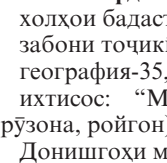

4. ОЛИМОВ АМИРХУҶА ИСЛОМХУҶАЕВИЧ;
хатмкардаи МТМУ № 84, н. Сино;

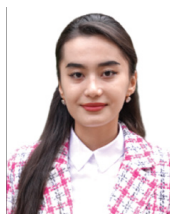

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-39, математика-36,
химия-27, физика-39;
ихтисос: “Математикаи амалӣ ва
информатика” (таҳсили рӯзона, ройгон);
Филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба
номи М. В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе.

5. БАХТИЁРЗОДА АМИНА БАХТИЁР;
хатмкардаи гимназияи № 1, н. Сино;

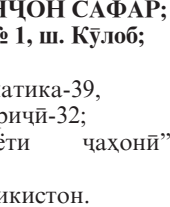
ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-33, математика-39,
география-35, забони хориҷӣ-33;
ихтисос: “Молия ва қарз” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

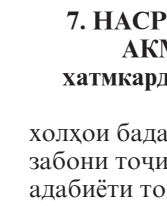
6. ШОДИЗОДА ҲУСЕЙНЧОН САФАР;
хатмкардаи литсейи № 1, ш. Қўлоб;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-37, математика-39,
география-33, забони хориҷӣ-32;
ихтисос: “Иқтисодиёти
чаҳонӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

**7. НАСРУЛЛОЕВА НИЛУФАР
АКМАЛҶОНОВНА;**
хатмкардаи гимназияи № 1, н. Б.
Ғафуров;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-38, таърих-39,
адабиёти тоҷик-35, забони хориҷӣ-38;
ихтисос: “Забони англисӣ. Забони
олмонӣ” (таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик
Бобочон Ғафуров.

8. АҲМЕДОВА НАСИБА НЕМАТҶОНОВНА;
хатмкардаи Муассисаи таълимии давлатии
маҳсусгардонидашудаи хонандагони болаёқат,
н. Б. Ғафуров;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-36, таърих-38,
адабиёти тоҷик-38, забони
хориҷӣ-37;
ихтисос: “Забони англисӣ. Забо-
ни олмонӣ” (таҳсили рӯзона, рой-
гон);
Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик
Бобочон Ғафуров.

9. ОДИЛОВА БАСОНА ОЛИМҶОНОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 15,
н. Рӯдакӣ;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-37, таърих-40,
ҳуқуқ-38, забони хориҷӣ-38;
ихтисос: “Ҳуқуқшиносӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

10. ЮСУФОВ АМИРЧОН УМЕДОВИЧ;
хатмкардаи МТМУ № 24,
н. Фирдавсӣ;

ҳолҳои бадастоварда:
забони тоҷикӣ-38, таърих-40,
ҳуқуқ-38, забони хориҷӣ-37;
ихтисос: “Ҳуқуқшиносӣ” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

**12. ЭШБАДАЛОВ НОЗИМДЖОН
МУҲАММАДЖОНОВИЧ;**
хатмкардаи МТМУ № 42,
н. Рӯдакӣ;

ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни
Сино.

13. ШОДИЗОД ОЛИМЧОН;
хатмкардаи МТМУ № 5,
н. Б. Ғафуров;

ихтисос: “Кори табобатӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни
Сино.

14. ТУЙЧИЕВА АЗИЗАХОН ҚОБИЛҶОНОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 32,
н. Сино;

ихтисос: “Кори табобатӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни
Сино.

**15. ШАРИПОВ РАҲМАТУЛЛО
АБДУРАКИБОВИЧ;**
хатмкардаи литсейи № 5,
ш. Исфара;

ихтисос: “Математика. Физика”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии Хучанд ба
номи академик Бобочон Ғафуров.

16. МИЗРОБШОҶЗОДА ОДИНА;
хатмкардаи МТМУ № 12,
н. Зафаробод;

ихтисос: “Меъморӣ” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи техникии Тоҷикистон
ба номи академик М. С. Осимӣ.

**17. НЕЪМАТЗОДА МАСНУН
МУСО;**
хатмкардаи литсейи давлатии
н. Ваҳш;

ихтисос: “Молия ва қарз”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

ДОВТАЛАБОНИ БЕҲТАРИН дар доираи фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзии ИМД-2022

**1. АБДУЛЛОЕВ СУНАТУЛЛО
ИБОДУЛЛОЕВИЧ;**
хатмкардаи МТМУ № 97,
н. Сино;

ихтисос: “Кори табобатӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ
ибни Сино.

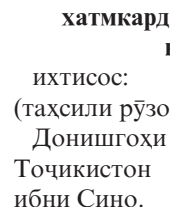

2. ЯКУБОВА МУНИРА ДИЛШОДОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 59,
н. Сино;

ихтисос: “Педиатрия” (таҳсили
рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни
Сино.

3. АМИРОВ НЕКРӯЗ НАҶМУДДИНОВИЧ;
хатмкардаи МТМУ № 59,
н. Сино;

ихтисос: “Стоматология”
(таҳсили рӯзона, пулакӣ);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ
ибни Сино.

4. АЛИЕВА АНИСА ДИЛШОДОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 5,
н. Фирдавсӣ;

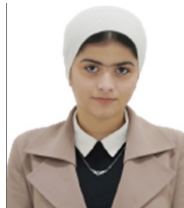
ихтисос: “Кори табобатӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни
Сино.

5. САИДОВ СИЁВУШ ФАРРУХОВИЧ;
хатмкардаи МТМУ № 55,
н. Шохмансур;

ихтисос: “Кори табобатӣ”
(таҳсили рӯзона, ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии
Тоҷикистон ба номи Абуалӣ
ибни Сино.

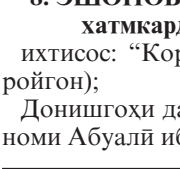
6. ТАҒАЕВА МАДИНА ЖУРАБЕКОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 11, ш. Бохтар;
ихтисос: “Педиатрия” (таҳсили рӯзона,
ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон
ба номи Абуалӣ ибни Сино.

7. МИРЗОЕВ ШУҲРАТ БОБОҶОНОВИЧ;
хатмкардаи МТМУ № 6, н. Данғара;
ихтисос: “Информатика. Забони хориҷӣ (за-
бони англисӣ)” (таҳсили рӯзона, пулакӣ);
Донишгоҳи давлатии Данғара.

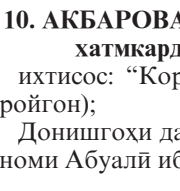
8. ЭШОНОВА МАВЗУНА АЪЗАМОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 92, н. Сино;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили рӯзона,
ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба
номи Абуалӣ ибни Сино.

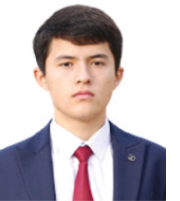
9. ХОМИДОВ ШАВҚАТ АБДУМАЛИКОВИЧ;
хатмкардаи МТМУ № 60, н. Сино;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили рӯзона,
ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба
номи Абуалӣ ибни Сино.

10. АКБАРОВА ШУКРИЯ БАХТИЁРОВНА;
хатмкардаи МТМУ № 37, н. Сино;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили рӯзона,
ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба
номи Абуалӣ ибни Сино.

**11. АБДУЛЛОЕВ МУҲАММАДСОЛЕҲ
ҲИҚМАТУЛЛОҶОНОВИЧ;**
хатмкардаи МТМУ № 77, н. Фирдавсӣ;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили рӯзона,
ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба
номи Абуалӣ ибни Сино.

**12. АБДУЛЛОЕВ МУҲАММАДСОЛЕҲ
ҲИҚМАТУЛЛОҶОНОВИЧ;**
хатмкардаи МТМУ № 77, н. Фирдавсӣ;
ихтисос: “Кори табобатӣ” (таҳсили рӯзона,
ройгон);
Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба
номи Абуалӣ ибни Сино.

► БАҲРАСӢ

Дар толори Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф бо иқдоми Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методи Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ, бо иштироки мушовирони китоби раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии кишвар семинар-машварати ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Таъмини адабиёти таълимӣ-омили рушди маориф» баргузор гардид, ки дар он муовини аввали вазири маориф ва илм Чамшед Ҷӯразода иштирок ва суханронӣ намуд.

Муовини аввали вазири маориф ва илми ҷумҳурӣ Чамшед Ҷӯразода дар хусуси масоилу мушкилоти таҳияву таълиф, ба нашр расондан ва таъмини муассисаҳои таълимӣ бо китобҳои дарсӣ, барномаҳои таълимӣ ва дастурҳои ёрирасон изҳори андеша карда, зимнан, афзуд, ки Вазорати маориф ва илми кишвар то имрӯз барои беҳбудии ҳолати таълимгоҳҳо, таълифи китобҳои дарсӣ, омодагони дастуру воситаҳои таълимӣ тadbирҳои зиёдеро роҳандозӣ кардааст. Аз соли 2000-ум то соли 2022 аз ҷониби Вазорати маориф ва илм наشري 728 номгӯй китоби дарсӣ (бо дарназардошти нашрҳои такрорӣ) ба миқдори беш аз 50 млн. нусха ба маблағи беш аз 420 млн сомонӣ ба роҳ монда шудааст. Соли 2022 аз ҷониби вазорат ба раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳӣ 168 номгӯй китоби дарсӣ бо теъдоди 4 миллиону 55 ҳазору 795 нусха дастрас карда шудааст. Аммо масъалаи норасони баъзе аз китобҳои дарсӣ дар муассисаҳои тахсилоти умумӣ ҳалли худро пайдо накардааст. Бинобар ин, дар машварати имрӯза аслан омилҳои ҳамаи мушкилотро ҷӯё ва роҳро пешниҳод бояд кард, ки ба рафъи ин мушкилот мусоидат намояд. Масъалаи дигар ҳалталаб, баҳси қарзи раёсату шӯъбаҳои маориф аз ҳисоби иҷораи китобҳои дарсӣ мебошад, ки солҳост идома дорад. Яке аз роҳҳои пардохти маблағи қарзи солҳои қаблӣ ҷалби маблағҳои соли 4-ум ва китобҳои минбаъдаи дарсӣ махсуб меёбад. Дар ҷаласаҳои Вазорати маориф ва илм (ҷаласаҳои сайёр низ) дар баробари дахҳо масъалаи соҳа масъалаи номбурда ҳам мавриди баррасӣ қарор дода мешавад. Аммо натиҷаҳо дар ин самт чандон қаноатбахш нестанд. Аз ин рӯ, ба тамоми мушовирони баҳси китобдорӣ раёсат ва шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии ҷумҳурӣ супориш дода мешавад, ки то охири соли ҷорӣ ҷиҳати бартараф намудани қарзи иҷораи китобҳои дарсӣ, ки аз солҳои пеш бокӣ мондааст, чораҳои таъхирнопазир андешида,

Таъмини адабиёти таълимӣ – омили рушди маориф

аз натиҷааш ба Вазорати маориф ва илм маълумот пешниҳод кунанд. Сипас, директори Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методи назди вазорат Начмиддин Зайниддинзода дар мавзӯи «Дастовардҳои Вазорати маориф ва илми ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти таъмини адабиёти таълимӣ дар соли 2022, мушкilotи соҳаи китобдорӣ ва роҳҳои бартараф кардани он» муфассалан ҳарф зад. Мавсуф, аз ҷумла, қайд кард, ки китобҳои дарсӣ бояд ҷавобгӯи талаботи замони муосир бошанд ва ҳадафҳои давлату миллатро дар самти ислоҳоти соҳаи маориф ва мутабиқ шудан ба фазои ҷаҳонии тахсилот ифода карда тавонанд. Тавре маълум аст, моҳи июли соли равон семинар-машварати ҷумҳуриявӣ мушовирони китобу раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии Марказ баргузор намуда буд, ки дар он як силсила масъала ва мушкилоти умдаи соҳа баррасӣ шуда буд. То ин дам аз ҷониби Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ 40 номгӯй китоби дарсӣ барои муассисаҳои тахсилоти умумӣ бо теъдоди 4 млн 318 ҳазору 630 нусха ба маблағи 89 млн 945 ҳазору 60 нусха нашр шудааст, ки дар таърихи худ бесобиқа мебошад. Барои таъмин намудани муассисаҳои тахсилоти умумӣ бо китоби дарсӣ дар соли таҳлили 2022-2023 аз ҷониби раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии ҷумҳурӣ барои 4 млн 508 ҳазору 260 нусха адабиёти таълимӣ дархост пешниҳод шуда буд. Аз ҷониби вазорат бошад, то моҳи октябри соли равон муассисаҳои таълимӣ аллакай бо 4 млн 55 ҳазору 795 нусха китоби дарсӣ таъмин гардидаанд. Яъне, дар муқоиса бо дархости пешниҳодкардаи раёсату шӯъбаҳои маориф таъминоти китобҳои дарсӣ 90 фоиз иҷро шудааст.

Бояд зикр намуд, ки Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методи Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ дар асоси дархости пешниҳодкардаи раёсат ва шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии ҷумҳурӣ ҳамаасола нақшаи ҷои китобҳои дарсӣ барои муассисаҳои тахсилоти умумиро тартиб медиҳад. Мувофиқи нақша 30 номгӯй китоби дарсӣ бо теъдоди умумии 2 млн 330 ҳазор нусха дар назар дошта шудааст. То нимсолаи якуми соли 2022 аз ин теъдод 28 номгӯй китоби дарсӣ пурра омода гардид, ба ҷои пешниҳод шуд. Дар асоси дархости пешниҳодкардаи раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳии ҷумҳурӣ зарурат ба миён омад, ки 14 номгӯй китоби дарсӣ, ки аз 30000 нусха зиёд норасони онҳо дар муассисаҳои таълимӣ ба назар мерасид, илова тан ба «Нақшаи дурнамои ҷои

китобҳои дарсӣ барои муассисаҳои тахсилоти умумӣ дар соли 2022» ворид карда шуд. Ҳамзамон, бори аввал барои муассисаҳои тахсилоти томактабӣ наشري 12 номгӯй адабиёти таълимӣ ба озмуни ҷои пешниҳод ва наشري ин китобҳо идома дорад. Сарфи назар аз он ки ҳамаасола Вазорати маориф ва илми китобҳои дарсиро нашр ва ба муассисаҳои тахсилоти умумӣ дастрас менамояд, аммо масъалаи норасони адабиёти таълимӣ то имрӯз ҳалли худро пайдо накардааст.

Тибқи таҳлилҳо, яке аз сабабҳои ба вучуд омадани норасони адабиёти таълимӣ афзоиши шумораи хонандагони муассисаҳои таълимӣ мебошад. Санҷишу мушоҳидаҳо бозгӯи онанд, ки аз китобдори муассисаи таълимӣ, директор ва баъдан, мушовири баҳси китоб то сардорони раёсату мудирони шӯъбаҳои маориф норасони китобҳои дарсиро дуруст ва ҳамаҷафа таҳлил карда наметавонанд. Ҳадафи асосии машварати имрӯза низ маҳз баррасӣ ва бартараф намудани ҳамаи мушкилӣ аст. Ҳол он ки ҳаҷо кӯчак дар пешниҳоди эҳтиҷ ба китобҳои дарсӣ боиси он шуда метавонад, ки муассисаи таълимӣ то 5-6 сол аз норасони китобҳои дарсӣ ранҷ кашад. Яъне, вақте ҳисоботи оморӣ нодуруст пешниҳод мешавад, теъдоди китоб тибқи ҳамаи омор ба нашр мерасад. Бо мувофиқаи роҳбарияти Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ, Марказ ба истиснои ВМКБ, дар дигар манотиқи кишвар семинар оид ба норасони китобҳои дарсиро ташкил намуда, таъкид намуд, ки дар ҳолати дар ҷумҳурӣ аз 10000 нусха зиёд будани миқдори норасони китоб наشري такрорӣ китобҳои дарсиро ба роҳ менамояд. Тасмим гирифта шуд, ки минбаъд ҳамчун сарборӣ ба раёсату шӯъбаҳои маориф китоби дарсӣ фирстонда намешавад, ё бо дарназардошти панҷ соли минбаъда

китоби дарсӣ нашр карда намешавад. Аз нодуруст пешниҳод намудани миқдори китобҳои дарсӣ, ки таълимгоҳҳо гӯё ба он китобҳо ниёз доранд, дар анбори вазорат ба андозаи 20 млн сомонӣ китобҳо барои солҳои минбаъда хоб аст. Бояд зикр намуд, ки дар шароити имрӯза барои муассисаҳои таълимӣ низоми иҷора яке аз роҳҳои муфидтарини дастрасӣ ба китобҳои дарсӣ ба ҳисоб меравад. Бо ин роҳ ҳам норасони адабиёти таълимӣ аз байн меравад ва ҳам китоб солҳои

1. Муайян намудани миқдор ва маблағи умумии китобҳои дарсӣ;
2. Маблағи иҷораи китобҳои дарсӣ;
3. Миқдор ва маблағи умумии маводи таълимӣ;
4. Миқдор ва маблағи умумии адабиёти таълимӣ ройгон;
5. Маблағи супоридашуда;
6. Қарзи раёсату шӯъбаҳои маорифи шаҳру навоҳӣ;
7. Роҳ надодан ба амалҳои коррупсионӣ;
8. Ба танзим даровардани низоми иҷораи китобҳои дарсӣ;
9. Ба танзим даровардани ҳисоботи муҳосибӣ;
10. Муайян намудани нақшаи иҷораи китобҳои дарсӣ ва маводи таълимӣ ва ғ.

Мутаассифона, баҳси аъзами китобдорони муассисаҳои таълимӣ аз низоми пардохти маблағи иҷораи китобҳои дарсӣ оғаҳи қарз надорад. Инак, 6 моҳ мешавад, ки Низоминомаи нави пардохти маблағи иҷораи китобҳои дарсӣ амал мекунад. Дар семинар-машварат яке аз масъалаҳои ташвишваре, ки ҳалли ҳарчӣ зудтари он тақозо карда шуд, таъмини муассисаҳои таълимӣ бо харитаҳои ҷуғрофӣ, таърихӣ ва атласҳо ба шумор мерафт. Зикр гардид, ки синфҳои 6-11 атласҳои географӣ надоранд. Аз ин рӯ, таъкид гардид, то раёсату шӯъбаҳои маориф дақиқан муайян намоянд, ки чӣ теъдод хонандагон ба атлас дар муассисаҳои таълимӣ ниёз доранд ва ҳисоботро ба Марказ пешниҳод кунанд. Ҳамчунин, дар машварат, ки ду рӯз идома ёфт, аз ҷониби директори Маркази ҷумҳуриявӣ технологияи информатсионӣ ва коммуникатсия А.Гулзода платформаҳои рақамии «Китобхонаи электронӣ» ва «Сандуқчаи зулбиё» муаррифӣ гардид. Масоили роҳу шеваҳои аз эътибор соқит намудани китобҳои фарсудашуда, бартараф кардани қарзи солҳои қаблӣ иҷораи китобҳои дарсӣ, омилҳои роҳ наёфтани ҳолатҳои коррупсионӣ дар самти иҷораи китобҳои дарсӣ ва роҳҳои пешгирӣи он, тарзи дурусти муайян намудани омили хонандагон ва пешниҳоди дархости китобҳои дарсӣ аз ҷониби китобдорони муассисаҳои таълимӣ ва мушовирони китоб мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор дода шуд. Дар семинар-машварат музокираву муҳокимарониҳо, саволу ҷавоб ва пешниҳодҳои ҷолиб ба амал омад. Масъалаи таъминоти муассисаҳои таълимӣ бо китобҳои бадеӣ низ матраҳ гардид, дар ин самт аз мушкилоти мазкур андешаҳо аз ҷониби иштирокдорони семинар-машварат садо доданд.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

Ҳавасмандсозии довталабони бехтарин – иқдоми Маркази миллии тестӣ

(Аввалин дар саҳ. 8)
ҳолҳои баландтарини муқарраршударо ба даст овардаанд. Аз инҳо 14 нафарашон ба гурӯҳи ихтисосҳои 5-ум – «Тиб, биология ва варзиш» мансуб буда, ҳолҳои баландтарини муқарраршударо аз 3 субтести фанҳои табиатшиносӣ ва дақиқ – биология, химия ва физика ба даст овардаанд (яъне, аз ҳар се фан 40-ҳолӣ). 2 нафари дигар аз ин номина ба гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум дохил мешаванд ва 1 нафар мансуб ба гурӯҳи ихтисосҳои 2-юм аст. Ин 3 нафар

ҳоли баландтарин (40)-ро танҳо аз яке аз фанҳои номбурда соҳиб шуда, аз фанҳои дигари имтиҳонӣ нисбат ба 14 нафари қомеъ дар доираи ин номина ҳолҳои нисбатан пасттар, аммо қиёсан бо довталабони дигар ҳолҳои бештарро ба даст овардаанд. Мебояд гуфт, ки арҷгузори довталабони бехтарин танҳо ба хатмкардагони синфи 11-ум (тахсилоти миёнаи умумӣ) дахл дорад. Марказ ният дорад, ки дар солҳои минбаъда ҳавасмандсозии довталабонро дар заминаи синфи 9-ум (тахсилоти уму-

мии асосӣ) низ ба роҳ монад.

Марказ барои тарғибу ташвиқи бештари донишандӯзӣ дар байни ҷавонон арҷгузори довталабони бехтаринро ба ҳукми анъана дароварда, ҳар сол бо баргузори маросими тантанавӣ, ки дар он намоияндагони воломақоми соҳаи илму маориф ширкат мекунанд, ин ҳадафашро амалӣ мекунад. Дар маросими имсолаи тухфасупорӣ 27 нафари бехтарин, ки аз байни қариб 69 000 нафар довталаби (хатмкардагон дар заминаи синфи 11-ум) дар ИМД-2022 ширкаткарда интихоб

шудаанд, бо ҳадияҳои пуаризиш кадрдонӣ карда мешаванд.

Дар ҷунин маросимҳо баъзе аз ширкатҳои бонуфузи ватанӣ низ ширкат варзида, ба ин васила барои баланд бардоштани ҳисси маърифатандӯзӣю ватандӯстии наврастони ҷавонони кишвар ва тарғиби бештари илму дониш сахмгузор мешаванд.

Абдулбосит ФАЗЛИДДИНЗОДА,
сармуҳаррири дастури
«Роҳнамои довталаб»

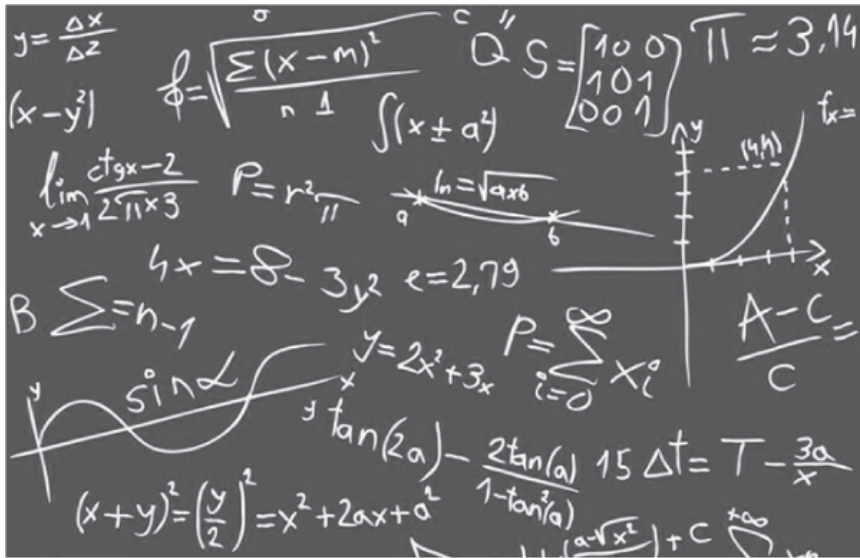
►► «Стратегияи рушди «иқтисоди сабз» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2023-2037» муаррифӣ гардид.

► МУЛОҲИЗА

Аз солҳои нахустини соҳибистиклолӣ Давлату Ҳукумати кишвар барои бартараф намудани мушкилоти мавҷуда, дар масъалаи омӯзиши илмҳои дақиқ ва риёзӣ диққати махсус зоҳир намуданд.

Ба ин хотир барои боз ҳам беҳтар ба роҳ мондани таълими илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, инчунин, барои тавсеаи тафаккури техникаи насли наврас солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» аз ҷониби Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон эълон карда шуд. Ин иқдом, албатта, ба рушди тафаккури техникӣ ва тавсеаи ҷаҳонбинии илмии ҷомеаи тақдирӣ мебахшад.

Омӯзиши илмҳои дақиқро вусъат бахшем

Пешвои миллат дар назди омӯзгорон ва кормандони соҳаи маориф, вазифаи гузоштанд, ки: “Назорати азхудкунии донишҳои замонавиро пуррӯ гардониди, наврастони ҷавононро ба мутолиаи китобҳои бадеиву илмӣ ташвиқ ва қобилияти эҷодии онҳоро тақвият бахшанд ва ба таълими фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ тавачҷуҳи бештар зоҳир намоянд”.

Ман ҷун омӯзгори фанни математика тасмим гирифтаам, ки аз тамоми имкониятҳои мавҷудбудаи илми математика истифода бурда, савияи дониши риёзии хонандагони коллеҷи техникуро баланд бардорам.

Дар коллеҷи мо барои баланд бардоштани савияи дониши хонандагон ҳамаи шароитҳои мавҷуд аст. Ҳангоми ба роҳ мондани дарсҳои математика аз тахтаҳои электронӣ, ноутбукҳо, тестҳои онлайн истифода бурда, сатҳи дониши хонандагонро баланд мебардорем. Дар маҳфилҳои илмӣ низ оид ба илмҳои физика ва математика саволу ҷавоб ва викторинаҳо гузаронида мешаванд.

Аксарияти хатмкунандагони коллеҷи мо ба донишгоҳҳои олии мамлакат ва Россия дохил мешаванд, ки натиҷаи меҳнати ҳалоли омӯзгорони мо мебошад.

Омӯзиш ва ба илмҳои дақиқ рӯ овардани хонандагон аз муассисаҳои таҳсилоти умумӣ оғоз мегардад, ки дар он омӯзгорони баландхаттисосу ботаҷриба нақши аввалиндарача дорад. Омӯзгороне, ки ботаҷриба ҳастанду мутахассиси соҳаи худ ме-

бошанд, метавонанд завқи хонандагонро бедор созанд ва фаҳмонанд, ки илмҳои дақиқ то чӣ андоза барои ояндаи онҳо ва ҳам барои рушди кишвар муҳиманд.

Дар Тоҷикистон мавҷуд будани марказҳои бузурги илмӣ, ба монанди Институти физикаю техникаи ба номи академик Султон Умаров, Институти химия, ботаника ва физиологияи растаниҳои Академияи фанҳо, астрофизика, математика, геология ва дигарҳо минбаъд ба рушди илму маориф дар Тоҷикистон тақдирӣ мебахшад.

Дар давраи истиқлолият дар кишварамон фаъолияти олимони дар таҳқиқи проблемаҳои илмии қариб ҳамаи соҳаҳо, аз ҷумла, биология, геология, ситорашиносӣ, риёзӣ, физикаи таҷрибавӣ ва назариявӣ, сохтмони ба зилзила то-

бовар, физиология ва биофизикаи растаниҳо ҳеле назаррас аст. Дар яке аз вохӯриҳои худ Роҳбари давлат бо аҳли зиё гуфта буданд, ки дар нимаи дуоми асри гузашта ва солҳои истиқлолият бозёфту кашфиёти олимони тоҷик, алалхусус, дар соҳаҳои зилзиласанҷиву ситорашиносӣ ва риёзӣ тиб таваҷҷуҳи аҳли илми оламро ба худ кашида буданд ва таҷрибаи илмии онҳоро мавриди истифода қарор медоданд.

Имрӯз низ мо боварӣ дорем, ки неруи зехнии халқи тоҷик имкон медиҳад, то олимони мо ин анъанани некро идома дода, дар самтҳои гуногуни илм минбаъд ҳам парчамбардор бошанд. Аз ин рӯ, Ҳукумати қатор ҳуҷҷатҳои муҳими дар робита ба рушди илмҳои дақиқу табиатшиносӣ омода ва тасдиқ кард, ки барои пешрафти фаъолияти муассисаҳои илмии кишварамон ва рушди ҷаҳаҷонибаи илм мусоидат менамоянд.

Мо, омӯзгорон, бояд бикӯшем, то ворисони арзандаи замон тарбия намоем, зеро техникаву технологияи пешрафтаи муосирро танҳо мутахассисони босаводу болаёқат идора карда метавонанд халос. Ба назар мерасад, ки имрӯз ҷавонони мо ташнаи илму дониш ҳастанд ва мо, устодон, бояд раҳнамои онҳо бошем, то завқу шавқи онҳо дар ин роҳ боз ҳам дучанд гардад.

Ақлӣмо МУМИНШОЕВА,
ассистенти кафедраи фанҳои табиӣ риёзии коллеҷи технологияи Тоҷикистон

► ФИЗИКА

Ҳар мавзӯро моҳиятест

Хонандагон бо ҷисмҳои саҳт ва хусусияти онҳо аллакай дар синфҳои 8-9 шиносанд ва барояшон маълум аст, ки ҷисмҳои мазкур ба ду гурӯҳ ҷудо мешаванд: ҷисмҳои кристаллӣ ва ҷисмҳои бешакл (аморфӣ). Ҳангоми гузарондани машғулият дар синфи 10 дар мавзӯи «Ҷисмҳои саҳтӣ кристаллӣ ва аморфӣ» аз усулҳои нави таълими, муносибати босалоҳият ба таълим ва васоити аёнию дастгоҳҳои техникӣ истифода намуда, ба хонандагон тавзеҳ медиҳем, ки ҷисмҳои кристаллӣ ҳарорати муайяни ғудозиш доранд.

Ғализии моддаҳои аморфӣ ҳангоми гармшавӣ кам мешавад ва онҳо тадриҷан нарм шуда, ба ҳолати моеъ мегузаранд. Кристаллҳо бошанд, баръакс, на танҳо ҳаҷм, балки шакли худро доимӣ нигоҳ медоранд. Шаклҳои дурусти кристаллҳои намаки ош, булӯри қӯҳи ва дигарҳоро дидан мумкин аст. Кристаллҳои алоҳидаро муонаи намуда, боварӣ ҳосил кардан мумкин аст, ки онҳо ҳамчунин, бисёррӯяҳои мунтазам аз якдигар бо рӯяҳои ҳамвор маҳдуд гаштаанд. Кристаллҳои ҳамон як модда шаклҳои гуногун дошта метавонанд. Маълум аст, ки кристаллҳои кварс – беранг, гулобӣ, сиеҳ ва ғайра кристаллҳои дигар, барои кристаллҳои ҳар як модда кунҷҳои байни тегаҳо ва рӯяҳо мувофиқан яхела мешаванд. масалан, кристаллҳои намаки ош дар намуди куб, параллелипед ғайра кристалл мебошанд. Тамоми филизҳо дар ҳолати саҳтӣ саҳтӣ кристаллӣ доранд. Кристаллҳои баъзе аз ин моддаҳо ҳатто бо ҷашми одӣ, масалан, ҷӯяни шикаста

пайваст мешаванд. Кунҷҳои байни рӯяҳои кристаллиномаълумро чен карда, аз рӯи рӯйхати махсус муайян намудан мумкин аст, ки кристалли кадом модда таҳқиқ мегардад. Ин қонунияти доимияти кунҷи байни рӯяҳои кристаллҳо аз ҷониби М. Ломоносов ҷамъбаст карда шуда буд. Асоси таҳлили кристаллӣ – химиявӣ, яъне аз рӯи шакли кристаллҳо муайян кардани саҳтӣ химиявии моддаҳо олимони дигари рус Е.С.Фёдоров қор карда баромадааст. Саҳми ин олим дар инкишофи илми кристаллҳо – кристаллография ҳеле бузург аст. Фёдоров исбот кардааст, ки фақат 230 намуди гуногуни кристаллҳо вучуд дошта метавонанд. Ба хонандагон марбут ба саҳтӣ кристаллҳо дар бораи монокристаллҳо маълумот медиҳем. Аз ҷумла, порчаҳои қанд дар шакар, порчаҳои намак, булӯри қӯҳи ва ғайра монокристалл мебошанд. Тамоми филизҳо дар ҳолати саҳтӣ саҳтӣ кристаллӣ доранд. Кристаллҳои баъзе аз ин моддаҳо ҳатто бо ҷашми одӣ, масалан, ҷӯяни шикаста

ғайра кристаллӣ мебошанд. Тамоми филизҳо дар ҳолати саҳтӣ саҳтӣ кристаллӣ доранд. Кристаллҳои баъзе аз ин моддаҳо ҳатто бо ҷашми одӣ, масалан, ҷӯяни шикаста

Тадқиқи раванди сабиши кристаллҳо, ошқор кардани ҳосиятҳои нави онҳо, ба вучуд овардани кристаллҳои нави – яке аз вазифаҳои муҳими физикаи муосир мебошад.

Адиля ШАРИПОВА,
омӯзгори физикаи
МТМУ №48,
ноҳияи Рӯдакӣ

► МАСЪУЛИЯТ

Тарбияи меҳнатдӯстӣ дар мактабҳои махсус

Заминаи асосии тайёр намудани хонандагонии имконияташон маҳдуд онҳоро дар руҳияи меҳнатдӯстӣ ва интиҳоби касб тарбия намудан ба шумор меравад.

Барои ин як ғӯшаи махсус тарҳрезӣ намудан зарур аст. Аз ҷумла, дар ин ғӯша як саволро дар сарҳат ба номи «Оё шумо медонед?» ҷой додан аз ғӯшаи ҳоли нест. Дар ин ҷо расми изи пойи ҳайвонот (дар рӯи барф ва қум): шоҳи ҳайвонот ғайра боли парандаҳо ба саволи (Ба кӣ тааллуқ дорад?), иктибосҳо аз асарҳо ба саволи «Кӣ инро гуфт?», зарбулмасалҳо бо тавсияи «Дар хотир нигоҳ дор»-ро ҷой додан лозим аст. Хонандагони синфи 8-9-ро барои нигоҳ доштани тозагӣ уҳдадор ва инчунин, чанд хонандаи синфҳои болоиро роҳбалад таъйин кардан лозим аст. Дар ҳақиқат, садоқат ба Ватан аз муҳаббат ба зодгоҳ ва қоргоҳ сар мешавад. Яъне аз ҷое, ки шахс таваллуд шуда, ба воя мерасад. Ғайр аз ин, чанд ғӯшаи дигарро ба муҳити зист бахшидан лозим аст, ки ин хисси ватандӯстию ҳудодоҳии хонандагонро баланд мебардорад.

Ба роҳ мондани қорҳои амалӣ бо хонандагон, масоили ба меҳнат тайёр кардан ба интиҳоби касби ояндаи онҳо мусоидат мекунад. Интиҳоби дурусти касб, вобаста ба маҳорату малакаи хонандагон ва сатҳи саводу дониш, иҷрои ин ғайра ба ташаккулёбии ҷанбаҳои ақлию равоӣ ва илмии хонандагон таъсири мусбат мерасонад. Инчунин, ин омилҳо метавонанд тарбияи зебопарастии онҳоро тақомул бахшад, ғайр аз ин, дар муассисаҳои имконияташон маҳдуд хонандагонро ба меҳнат ва зинадагии мустақилона ва фаъолият дар коллектив меҳнатӣ тайёр менамоянд.

Омили муҳими дигар барои бо ягон ҳунар соҳиб шудан ва ғайра аз худ кардани илму дониш,

ба қор дар деҳот, бо омӯхтани табиати маҳалли худ аз соли аввали хониш дар муассисаҳои ғайрасон алоқамандии зич дорад.

Фаъолияти меҳнатии қӯдакон дар онҳо эҳсоси худро ҳамчун масъул ва уҳдадор ҳисоб намуданро бедор мекунад ва аз ин рӯ, онҳо меҳнати худро ҳеле қадр мекунад. Маҳсули меҳнати худро дида, боз ҳам худро ҳушол ва болида эҳсос мекунад. Як қисмати муҳими интиҳоби касб барои хонандагони имконияташон маҳдуд бояд он бошад, ки оё ба ҳамаи касб дар маҳалли зисташон дар оянда ниёз аст ғайра не? Бо ин мақсад тарбияи зебопарастии онҳоро инкишоф додаву онҳоро барои қор дар оянда тайёр намудан зарур аст. Ба ташаккулёбии шахсияти қӯдакони имконияташон маҳдуддошта тавачҷуҳи мусбат ба касби аз худ карда имконият медиҳад, ки онҳо қӯшишу ғайрат ба ҳарч диҳанд, маҳорат ва малакаи худро боз ҳам қавитар гардонанд. Ҳар як хонанда дар давраи таҳсил дар муассисаи касби ояндаи худро аниқ интиҳоб карда, бояд аз уҳдаи иҷрои он баромада тавонад.

Бинобар ин, мактаб бояд меҳнатро барои ташаккули ҷаҳонбинии хонандагон ва эҳсоси масъулият барои иҷрои вазифаи истифода барад. Барои ин, бояд хонандагони лаёқатманд бо ягон усул ҳавасманд карда шаванд, ҷай дар дарсҳои амалӣ ва ҷай дар дарсҳои назариявӣ. Ғолибонро бо ягон ҳел тухфа қадрдонӣ намудан лозим аст.

Бояд қайд кард, ки ҳамаи имкониятҳои мавҷудаи қӯдаконро ташаккул додан зарур аст.

Мисқол СОБИРОВА,
омӯзгори мактаб-интернати №2,
шаҳри Душанбе

Омӯзиш ва таҳқиқи ҷанбаҳои илмию методологӣ ва педагогӣ назариявӣ, маърифати экологӣ ҳамчун таълимот ва системаи донишҳо оид ба қонуниятҳои инкишофи табиат ва тафаккуру шуури ҷамъиятӣ коркард, тарҳрезӣ ва тавсиф карда шудааст.

Масъалаи мазкур, гарчанде аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ - озмоишӣ мавриди таҳқику омӯзиш қарор гирифта бошад ҳам, аз рӯи ақидаҳои олимону муҳаққиқони соҳаи фалсафа, педагогикаю психология, доираи фанҳои фаъолиятҳои бахусус, экология то ҳол шарҳу таҳқиқи пурра ва таърифи ягонаи худро наёфтааст.

Мафҳуми маърифати экологӣ дар таҳқиқоти педагогии В.А. Игнатева ҳамчун ҷузъи фарҳангии инсоният, ки ифодакунанда ва ба меъёрдароварандаи муносибатҳои инсон дар тамоми намудҳои фаъолиятҳои мебошад, тавсиф карда шудааст.

Дар таҳқиқоти олимону муҳаққиқони ватанӣ: А. Миралозода, М. Ибодов, А. Давлатов, Р. Забуров, М. Саидов, А. Эргашев, С. Мирзоев, М. Досаков, Абдуллозода, М. Шарипов, Р. Кӯзиева дарҷ гардидааст, ки ташаккулёбии маърифати экологӣ дар натиҷаи тарбияи ҳадафмандонаи насли инсонӣ оид ба дарки бошууронаи қонуниятҳои инкишофи табиат, муҳити зист, муносибати эҳтиёткорона ва боэҳтиромона ба табиат, ҳифзи сарватҳо ва унсурҳои он, оқилона истифодабарии сарватҳо ва боигарихҳои он ва дар зиёд гардонидани сарватҳо саҳми арзанда гузоштан мебошад.

Нигоҳи илмӣ мафҳуми маърифати экологӣ аз ҷониби Л.Н. Коган таҳқиқ шудааст. Ӯ фарҳанги экологиро, ҳамчун «ҳамбастагии инкишофи маданий-ахлоқӣ ва табиӣ тамаддуни инсонӣ» тавсиф намудааст. Ба ақидаи ӯ, маърифати экологӣ ҷузъи фарҳангӣ умумиинсонӣ буда, дар ҷанбаҳои дониш, маҳорату малака ва таҷрибаҳои ҳаёти таҷассум меёбад, ки аз насл ба насл гузашта, самаранокии он дар ташаккулёбии арзишҳо, меъёрҳо, андешаҳо ва анъанаҳо ифода меёбад.

Дар адабиёти илмӣ шарҳҳои дигари маърифати экологӣ низ вомехӯранд. И. А. Воедилова зикр намудааст, ки маърифати экологӣ дар таҳқиқоти олимони Н.Н. Моисеева, А.Д. Урсул, В.И. Данилова омӯхта шудаанд.

В.И. Жиркова (1998) маърифати экологиро ҳамчун ақидаи устувори муносибатҳои ғамхорона бо табиати атроф номиддааст, ки дар тафаккур ва фаъолияти ҳар як шахс зоҳир мегардад.

Ба ақидаи П.О. Ермолаева (2008), дар зери мафҳуми маърифати экологӣ бояд ҷиҳати маҳсули фарҳанги умумии ҷомеа ро фаҳмид, ки воситаҳои неканзаронаи муносибатҳои ҷамъияти инсониро бо муҳити табиӣ ифода карда, фаъолиятҳои амалии мақсаднокро дар самти муҳофизати табиату сарватҳои гаронбаҳои он ва беҳдошти муҳити зистро дар бар мегирад.

Аз омӯзиш, таҳлил ва таҳқиқи сарчашмаҳои илмӣ, назариявӣ, педагогӣ, психологӣ, экологӣ ва

Тавсифу омӯзиш ва баҳогузориҳои масоили маърифати экологӣ

умумиэкологӣ маълум мешавад, ки дар замони муосир мафҳуми маърифати экологӣ таърифи ягона ва мушаххаси худро надошта бошад ҳам, мазмунан қариб ҳамаи нуктаҳои назар ба яқдигар монанданд.

Дар таҳқиқот ва ҳулоасаи олимони, зери мафҳуми маърифати экологӣ шуури ягонаи экологиро мефаҳмем, ки дар ҳолатҳои равоӣ-психологӣ ва фаъолиятҳои амалии шахсият ифода меёбад.

Шуури экологӣ ҳамчун инъикоси ҳамбастагии инсон бо табиат ва олами атроф дар шакли содалавҳона ҳанӯз дар зинаи аввали ҷамъияти ибтидоӣ (одами шикорчӣ) пайдо шуда буд. Одамони ин давра аз ҷӯб, санг, устухон ва шохӣ ҳайвонот олотҳо сохта, барои ҳифзи ҳаёти хеш мубориза мебарданд.

Дар фалсафа барои дарки пайдоиши заминаи биологӣ шуур, аслан таваҷҷуҳи асосӣ ба шинохти падидаи инъикос дар нимкураҳои калони пеши мағзи сар дода мешавад.

Дар мавриди таъсири байниҳамдигарии организм тавассути мутаассиршавӣ дар майнаи сари инсон образҳои субъективӣ инъикос меёбанд, ки баъдан асоси пайдоиши шууро ташкил медиҳанд. Вале мо танҳо бо таъки ба заминаҳои биологӣ (физиологӣ) наметавонем масъалаи пайдоиш ва ташаккули шууро равшан намоем. Зеро ки ғайр аз заминаи биологӣ, инчунин, асоси иҷтимоии пайдоиши шуур, ки мақоми марказиро ишғол менамояд, ҷой дорад. Ин нишон медиҳад, ки инсон, пеш аз ҳама, вучудӣ биологӣ ҷамъиятӣ (иҷтимоӣ) аст ва шуури ӯ ҳамчун инъикоси ҳаёти ҷамъиятӣ зоҳир мегардад. Инсон дар мавриди ташаккул ёфтани ҳеш, олам ва табиати атрофро на танҳо аз нуқтаи назари талаботи биологӣ худ, балки бештар аз мавқеи талаботи ҷамъиятии худ дарк менамояд.

Маҳз дар чунин раванди инкишофи робитаи диалектикий шуур бо ҷамъият, бо инсон, бо табиат, зарурати коркарди масъалаи шуури экологӣ касб менамояд. Муҳаққиқон, мутахассисон ва коршиносон муайян намуданд, ки имрӯз таъсиррасонӣ ва зиёнрасонии инсон ба зисткура (биосфера) нафақат дар минтақаҳои гуногуни кураи Замин, балки дар тамоми табиат қараён дорад ва боиси сар задани бухрони экологии умумибашарӣ гардидааст. Имрӯз инсоният дар як сол 10-13 миллиард оксигени озод истеъмол менамояд. Агар ин ҳолат чунин идома ёбад, он гоҳ баъди 100 сол фисади оксигени озод дар зисткураи то дараҷаи барои ҳаёт ҳавфнок фаромаданаш мумкин аст. Дар як сол зиёда аз 6-7 млн га заминҳои кишоварзӣ хушк шуда, қорношоям мегарданд. Дар даҳсолаи охир баландшавии ҳарорати кураи замин аз 0,5 то 0,6 градус мушоҳида мегардад, ки ин мушкилоти тағйирёбии иқлимиро ба миён овардааст. Масалан, яке аз пирахҳои калонтарини ҷаҳон

бо номи Федченко дар давоми даҳсолаҳои охир то 40-50 метр паст фаромадааст. Дар ҳамин давра зиёда аз ҳазор пирахӣ хурду калон дар Тоҷикистон аз байн рафтаанд. Чунин далелҳо, ки аз шиддат гирифтани бухрони экологии умумиҷаҳонӣ гувоҳӣ медиҳанд, хеле зиёданд ва онҳоро

бисёриҳо хуб медонанд.

Ҳамин тавр, аксарияти муҳаққиқон ба он ақидаанд, ки барои пешгирӣ намудани шиддати бухрони экологии муосир, имрӯз зарурати ташаккул додани ҷаҳонбинӣ ва шуури экологӣ ба миён омадааст. Зарурати ташаккули шуури экологӣ талаб менамояд, ки инсон донишҳои экологии худро сифатан баланд бардорад ва муносибати ӯро ба табиат ва муҳити зист оқилона ва хирадмандона ба роҳ монад.

Шуури экологӣ чун як қисми таркибии шуури ҷамъиятӣ маҷмуи назари илмӣ, ҳуқуқӣ, фарҳангӣ ва ғайраҳо дар бар гирифта, дар масъалаи ба ҳам алоқамандии ҷамъияту табиат система (низомӣ)-и ягонаи иҷтимоию экологиро созмон медиҳад.

Дар раванди озмоишҳои педагогӣ мо, дар заминаи таҳқиқоти олимони дар мавриди маърифати экологӣ чунин аломатҳои зоҳиршавӣ ва ташаккули он дарёфт карда шуд:

- мавҷудияти маълумотҳо оид ба ташаккули шуури экологӣ, кӯшидан дар ҷодаи ҳифз ва беҳдошти муҳити табиӣ, ки сабаби мавҷудияти ҳаёт ва маҳсулоти инсоният мебошад;

- роҳу усулҳои истифодаи намунаи донишҳои экологӣ дар амали фаъолияти мактабу омӯзгорон ва ҳаёти ҳамаҷуз;

- роҳу усулҳо ва воситаҳои дарк ва дарёфти проблемаҳои экологии ба миёномада ва ҷустуҷӯи ҷанбаҳо ва ҳаллу баргараф намунаи мушкилоти экологӣ, аз ҷумла, гармшавии иқлими сайёра, обшавии пирахҳо, гармшавии атмосфераи ҳаво аз ҳисоби партовҳои муассисаҳои саноатӣ ва маишӣ ва ғайраҳо.

Ёдовар мешавем, ки маърифати экологӣ проблемаи умумибашарӣ буда, хусусиятҳои миллий ё қавмӣ ва марзу бум надорад, ҷунки ҳеҷ як халқият ва ё миллате бе табиат ва муносибатҳои мутақобилае бо табиат вучуд дошта наметавонад

ва проблемаи экологӣ проблемаи нест, ки дар як минтақа зухур карда, ба дигар минтақа бетаъсир монад.

Маърифати экологӣ ҷанбаҳои гуногун дошта, хусусияти умумибашарӣ дорад ва дар тӯли таърихи мавҷудияти ҷомеаи инсонӣ ташаккулу омезиш

ёфта, дар фаъолияти меҳнатӣ фарҳангии ҳар як миллату халқиятҳо зоҳир мешавад. Дар рафти озмоишҳои педагогӣ ва ҳулосаи ақидаҳои олимону муҳаққиқон маърифати экологиро ба ду навъ ҷудо кардан мумкин аст:

1. Маърифати экологии, ки дар заминаи анъанаҳои қавмию миллий ва маҳалӣ ташаккул ёфта, аз насл ба насл гузашта ҷанбаи маҳаллӣ дорад;

2. Маърифати экологии, ки дар заминаи бунёди маданиятҳои ҳифзи табиати умумибашарӣ ва таҳқиқоти илмӣ ҳадафмандона дар шароити маҳсул ташкил гардида, ташаккул меёбад.

Таҳқиқотҳо нишон дод, ки аҳоли ё сокинони Тоҷикистон асосан ба типӣ якуми маърифати экологӣ мансуб буда, бархе аз бошандагони дехоти он дар бораи бухрони мушкилоти экологии кишвари худ, ҷомеаҳои ҳамшафат ва умумибашарӣ маълумоту тасаввурот низ надоранд, ки ин аз маърифати пасти экологии табиатдӯстии онҳо бармеояд.

Ҳамчунин, натиҷаи омӯзиш нишон дод, ки:

- муҳити табиӣ аз тарафи ҷомеаи инсонӣ ҳамчун шароити мусоиди ҳастии ҳаётӣ, ҷои зисту истиқомат дарк карда мешавад, зеро инсон як ҷузъи он ба шумор меравад;

- муҳофизати табиат, вазъи муҳити зист бо дараҷаи ва донишҳои умумибашарӣ, экологӣ ва ҳатто хусусиятҳои иҷтимоию равонии онҳо вобаста мебошад;

- ҳифзи табиату боигарихҳои гаронбаҳои он ва муҳити зист ё сукунати зиндагӣ;

- ба талаботи моддию иҷтимоӣ ва манфиатҳо вобаста мебошад; дар ободии гуногунии олами набототу ҳайвонот, мувозинати биологӣ экологӣ бо пуррагӣ тасаввуроти илмӣ, назариявӣ ва амалӣ надоранд;

- аз натиҷаи озмоишҳои педагогии гузаронидаи мо маъ-

лум шуд, ки бархе аз сокинони ҷумҳурӣ, бахусус, бошандагони дехот ва дар ноҳияҳои кӯхистон дар бораи одоби маърифати экологӣ ва дигар масъалаҳои глобалию экологӣ маълумот ва тасаввуроти паст доранд. Аз ин ҷост, ки зиёда аз 25%-и тариқи пурсиш ва анкетакунонӣ, ба типӣ маърифати умумибашарӣ мансубанд.

Ҳамин тавр, дар натиҷаи ҷамъбасту таҳлили маълумоти зикршуда ҷанбаҳои гуногуни маърифати фарҳангӣ-экологии хос буда, муҳити табиӣ ҳамчун муҳити мусоиди ҳаётӣ ва ҳаётӣ, ки барои зисти ҷомеаи умумибашарӣ мусоидат карда, хусусияти нисбатан болотарро доро мебошад.

Маърифати экологӣ аз ҷузъиёти зиёде иборат мебошад. Айни замон дар байни муҳаққиқони соҳаи фикру ақидаҳои ягона дар бораи таърифу таснифоти он мавҷуд набошад ҳам, мазмунан фикрҳо ба яқдигар ҳаммаъно алоқаманд мебошанд.

Ҳадафи асосии таълиму тадриси экологӣ, ташаккули маърифату фарҳангӣ экологияи кишваршиносии хонандагону донишҷӯён, ба табиат ба воситаи гузаронидаи саёхату ҷорабинҳои экскурсияҳои кишваршиносӣ, маҳфилҳои дӯстдорони табиат оид ба ҳифзи табиат ва муҳити зист маҳсуб меёбад. Бинобар ин, яке аз вазифаҳои таълимию тадриси экологӣ рушди ҷанбаҳои маърифатӣ фарҳангӣ экологии хонандагон омӯзонидану дарк кардани табиат ҳамчун манбаи захираҳои табиӣ ва муҳити ҳастии ҳаётӣ ва зиндагии инсон, манбаъ ва сарчашмаи барқарорсозии қувва ва саломатии ӯ ва билохир, фарогирии донишҳои илман асоснок доир ба қонунҳои табиат ва истифодаи амалии онҳо ба шумор меравад. Аз ҷиҳати мазмуну мундариҷа ҷанбаҳои рушди маърифати экологӣ бениҳоят гуногунанд, аз ҷумла, таваққуф ё дамгирӣ дар богча ё дарахтзору гулгаштҳои боғи бачагона, сайр ва экскурсияҳои кишваршиносӣ ва экологӣ, иштироки хонандагон дар маъракаҳои кабудизоркунӣ ва гулшинӣ, дастаҳои муҳофизоти табиат, клуби дӯстдорони табиат, маҳфилҳои таърихӣ-кишваршиносӣ ва экологӣ, тестҳо ва олимпиадаҳо, шабнишинӣҳои биологӣ экологӣ, конфронсҳои илмӣ хонандагон, озмунҳои фанӣ, ҷашну идҳои экологӣ ва умумибиологӣ (ҳафтаи экологӣ), мониторинги экологӣ, иди гулҳо, Меҳргон, Рӯзи Замин (22 апрел) Рӯзи парандагон (1 апрел) ва ғайраҳо, намоиши расмҳои экологӣ, гузаронидани шанбегҳои экологӣ ва умумибиологӣ.

С. МИРЗОЕВ,
доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи
биологияи ДДК ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

КОРРУПСИЯ

Бо мақсади муборизаи бевосита бо коррупсия дар мамлакат бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳанӯз 10-уми январи соли 2007 Агенти нazorати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфта-аст. Ҳадафҳои асосии он аз пешгирӣ, барҳам додан ва ошкор сохтани ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ, таҳқиқи ибтидоӣ, тафтиши ҷиноятҳои коррупсионӣ, инчунин, гузарондани назорати давлатии молиявӣ иборат мебошад.

То ин муддат вобаста ба ин масъала Агенти мазкур баҳри татбиқи намудани вазифаҳои дарпешгузостаи ҳеш ба қомеъҳои назаррас ноил гардида, аксар ҳуқуқвайронкуниҳои дар қомеаамон руҳдодаро ошкор намудааст.

Дар масъалаи баррасии роҳҳои пешгирӣ ва муқовимат бо коррупсия, таъмин намудани талаботи қонунгузорӣ, ош-

ишғолнамуда содир карда мешаванд.

Муқовимат бо коррупсия ва паст кардани сатҳи он аз омилҳои зиёде вобастагӣ дорад. Беҳтарини онҳо ба таври дастҷамъона, дар заминаи савияи баланди маърифати ҳуқуқӣ, шуурноқӣ ва ғайрииниҳои ҳар як узви қомеа муборизаи оштинопазир бурдан ба ин амали номатлуб мебошад. Бояд гуфт, ки дар қори пеш-

мудани қорҳои фаҳмондадихӣ ва тарғиботиро ҷиҳати тақвият бахшидани мубориза бар зидди коррупсия дар сатҳи баланд ба роҳ монд.

Тавассути расонаҳои хабарӣ ҳамаҷуза доир ба ин зухуроти нангину номатлуб ахбор пахш мегардад. Имрӯзҳо ҳолатҳои ришваситонӣ дар тамоми соҳаҳои хоҷагии халқи мамлакат ба вуқӯ меояд, ки боиси таассуф аст. Воқеан ҳам, коррупсия зухуроти қамъиягӣ аст ва ҳеҷ қас қатлолати мутлақо аз байн бурдани онро дода наме-тавонад. Ҳатто дар давлатҳои демократия пеш рафтаанд, ин зухурот вуҷуд дорад ва наме-тавонад онро пурра аз байн бур-баранд. Танҳо то андозае ме-тавон нуфузи онро қам қард ва давра ба давра аз байн бурд.

Муборизаи дастҷамъона зидди ришваситонӣ

қорсозии сабаб ва шароитҳои ба коррупсия мусоидаткунанда ва андешидани қорҳои ҷиҳати баргараф намудани ҳуқуқвайронкуниҳои ба коррупсия алоқаманд, байни муассисаҳои мухталифи давлатӣ ва оммаи мардум ҳамеша гуфтугӯзор ба миён меояд. Ба таври маълум, коррупсия – истифодаи мансаб ва ё мавқеи худ аз тарафи шахсоне, ки қори иҷро на-мудани вазифаҳои давлатӣ, бо мақсади ғайриқонунӣ гирифтани имтиёзҳои моддӣ ва ё дигар баргараф мефаҳмонад. Коррупсия бештар дар ҳамдастии қормандони мақомоти давлатӣ бо ғуруҳҳои ҷиноятқор дар содир намудани ҷиноят, ришваситонии қормандони давлатӣ ва дигар ашхоси ҳуқуқӣ, ки ғайриқонунӣ вақолатҳои мансабии худро истифода менамоянд, ифода меёбад. Ҳамчунин, коррупсия дар шаклҳои гуногун содир шуда, гирифтани қори бо мақсади ба даст овардани қорида қори худ ҳисоб меёбад. Дар тӯли қаролият аз қониби Агенти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиноятҳои зиёд, ба монанди азхудкунии маблағҳои бучетӣ ошқор ва зарари ба бучети давлат расондашуда барқарор шуда мутаассифона, ин намуди ҷиноятҳо асосан аз тарафи шахсони маъсӯл бо сӯинистифода аз мансаби

гирии коррупсия ва ҳамонҳан сохтани қонунгузори миллии мамлакат принципҳои меъёрҳои байналмилалӣ, ҳамбастагӣ ва ҳамқориҳои судманд метавонад намунаи омилҳои халқунанда ва судманд бошад.

Коррупсия зухуроти зишт номатлуби қомеа буда, дар қори дигар қатарҳо ба давлат ва қамъиягӣ, ба ҳар як шахрванди Тоҷикистон зарари худро мерасонад.

Баҳри дар сатҳи баланд иҷро намудани дастури супоришҳои Пешвои миллии ва Қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади пешгирӣ, баргарафсозӣ ва роҳ на-дан ба омилҳои коррупсионӣ, бояд дар ҳар як қорхона-ву муассиса, байни аҳоли тадбирҳои зарурӣ ва ҷиддию таъхирнопазир андешида ша-ванд. Бо ин мақсад амалӣ на-

Ақсар онҳое, ки қори гирифтаанд, онро туҳфа маъни-дод қарда, ғуё ҷинояте содир нақарда бошанд, вале дар асл байни қори ва ришва тафовути қалонест ва инро содир-қунандагони ҷиноят ҳам худ-дашон худ меқонанд. Нақояд фаромӯш қард, ки туҳфа нишонаи самимияту эҳтиром аст ва туҳфагиранда дар оянда бояд маъсӯлиятро ҷиддан эҳсос на-мояд.

Қомеа ва умуман, насли наврасро аз қурдӣ дар рӯҳияи ватандӯстӣ, қовқиҷқонӣ, ростқавлӣ, дарёфти луқмаи қалол оштинопазирӣ ба қор-русия ва пешқурди тарзи қарғи солим тарбия нақудан вазифаи ҳар як шахси боқазилату соҳибфарҳанг мебошад.

Қарфар ҚОДИРОВ,
устоди Донишгоҳи
давлатии молия
ва иқтисоди Тоҷикистон

СЕМИНАР

Муқовиматро қурзӯр бояд қард

Ҳафтаи гузашта дар қори Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба қори Абуабдуллоҳи Рӯдақӣ бо ибтиқори Қумитаи дин, танзими анъана ва қашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон семинар – машварат дар мавзӯи «Стратегияи муқовимат бо экстремизм ва терроризм қори солҳои 2021-2025 амалӣ мешавад», бо иштироки қайати устодону донишқӯёни донишгоҳ барқурор гашт. Дар қори семинар – машварат нақояндагони Қумитаи дин, танзими анъана ва қашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, қудир ба-хши тақсилоти динии қумита Файзигул Юсуфзода, сармутақассисаи қамин қумита Қиёмиддин Насриддинзода, қормандони қифзи ҳуқуқи минтақии Қӯлоб ширкат варзиданд. Қуди-

ри бахши тақсилоти динии қумита Файзигул Юсуфзода аз қумла қирқ нақуд, ки қавонони мо қар қадар боқаводу соҳибмаърифат, соҳиби қасбу қунару ва оғошу донишманд бошанд, ояндаи Ватан қамон қадар обод мешавад ва неру-мандии давлат меафзояд. Вале баъзе афроди аз илму фарҳангу қираду фаросати инсонӣ беҳа-бар, шаъну нуфузи миллиати тамаддунофарии бо-стонро доғдор қарданӣ шуда, ба қаракатҳои иф-ротгароиву экстремистӣ қамроҳ қардида, қони худ ва дигаронро қери қатар меғуздоранд. Қунин ашқос нақояд фаромӯш қунанд, ки ба Ватану миллиат қиёнат қардан ин қиёнати падару модар ва фарзандону бародарону қохар аст.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

ПЕШРАФТ

Шурои илмӣ дар донишқада

11 феввали соли 2022 дар қори «Маърифатпарвар»-и Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент ифтиҳои ботантанаи Шурои муштаракӣ қимоя байни Донишгоҳи давлатии Қучанд ба қори академик Бобочон Ғафуров ва Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент барқурор қардида буд.

Шурои муштаракӣ диссертатсионӣ қори дарёфти дарачаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисосҳои 6D012000–Таълими қасбӣ (6D012000–Назария ва методикаи таълими қасбӣ) ва 6D050300 – Психология (6D050301–Равоншиносии умумӣ, равоншиносии шахсият, таърихи равоншиносӣ) ва оид ба дарёфти дарачаи илмии номзади илм аз рӯи ихтисосҳои 13.00.08.05 – Назария ва методикаи фанҳои қамъиягӣ (тақсилоти қасбӣ) ва 19.00.01 – Равоншиносии умумӣ, равоншиносии шахсият, таърихи равоншиносӣ (илмҳои педагогӣ ва психологӣ) дар назди Донишгоҳи давлатии Қучанд ба қори академик Б.Ғафуров ва Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент таъсис ёфта буд.

Дар қаласаи қуршукӯи барқуроршавии қимояи аввалини Шурои муштарак, меҳмонон, қайати профессорон – аъзои Шура аз кишварҳои Россия, Ёзбекистон ва Тоҷикистон, устодону унвонқӯёни донишқада, нақояндагони васоити ахбори омма ширкат варзиданд.

Қаласаро ректори Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент, профессор, Қ. Ансорӣ ифтиҳ нақуда, қушодашавии шурои муштаракро “муштаққамшавии потенциал илмӣ” номиди, аз қумла, гуфт: -Мутобиқи Созишноқии басташудаи байни Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент ва Донишгоҳи давлатии Қучанд ба қори академик Б.Ғафуров тақкили қам шароитҳо қори қаролият-и Шурои қимоя қатлолат дода мешавад ва қушбахтона, имрӯз Шурои қимоя ба қори худ оғоз нақуд.

Ба Шурои қимоя 10 доктори илм, 1 номзади илм, аз рӯи 2 ихтисос ворид қарда шудаанд, ки аз онҳо 3 нафар қорманди Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент, 4 нафар қормандони Донишгоҳи давлатии Қучанд ба қори академик Б.Ғафуров ва 4 нафар қорманди Донишгоҳи давлатии миллии Ёзбекистон (шаҳри Тошқанд) мебошанд. Шурои муштарак, ки байни ДДХ ба қори академик Бобочон Ғафуров ва Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент таъсис ёфт, ягона Шурои муштаракӣ байналмилалӣ мебошад, ки қам аз Россия ва қам аз

Ёзбекистону Тоҷикистон олимон-ро қамъ овард. Итминони қомил қорем, ки қимояи аввалини Шурои муштарак дар сатҳи баланд доир қохад гашт, ки дар он унвонқӯёни Тоҷикистону Ёзбекистон ва Россия-ву Қазоқистон рисолаҳои илмии қурмуқтаво қоханд нақишт”.

12 июли соли 2022 “Маърифатпарвар”-и ДОТП-ро шукӯи устоди қалони кафедраи математика-информатикаи Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент Қусрав Азизов қери роҳқарии қудир қаредраи педагогика ва психологияи ДОТП, доктори илмҳои педагогӣ, профессор А. Петрусевич рисолаи номзадии худро тақти унвони «Учебно-методическое обеспечение сопровождения студентов колледжа в условиях электронного обучения» бо қабони русӣ қимоя нақуда, унвони номзади илмҳои педагогиро соҳиб шуд. Мақрид ба қирқ аст, ки соли тақсилоти 2021-2022, 5 нафар устоди Донишқадаи

омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент рисолаҳои номзади ва доктории худро дар қамти илмҳои филология, педагогика ва биология дифоъ нақуданд. Моҳи сентябр ва ноябр қори қимояи рисолаҳои номзади ва докторӣ се нафар устоди дигари ДОТП омода қастанд. Боиси қирқ аст, соли равон панҷ нафар устоди донишқада рисолаҳои илмии худро дар шуроҳои гуногун бомувафқият дифоъ нақуданд.

Дар Донишқадаи омӯзқори Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент, қамқунин, Марқазии Рӯдақииносои ифтиҳ ёфт, ки он қорони беш аз шаш қазор қитоб мебошад. Ма-води илмӣ роҷеъ ба қанбаҳои гуногуни осори Рӯдақӣ дар қитоби “Рӯдақӣ рафт, монд қикмати ӯй...” аз қониби олимони донишқада мунтақир қардида буд, қисми ду-юми қитоби мақкур бо мақолаҳои қадид дар илми рӯдақииносои омодаи қоп аст.

Бояд қайд қард, ки дар се соли оқир 36 қитоби илмию методӣ ва дарсии олимони муассиса ба нақр расидаанд, ки ақсар онҳо арзишҳои баланди илмӣ қоранд.

Раёсати донишқада устодони маққурро ба муносибати дифои рисолаҳои илмиашон тақрик на-муда, ба онҳо фатҳи қуллаҳои баландтарро дар рушду тақумули илми тоҷик тамабно қоранд.

Гулқарӣ ШАРИҚОВА,
устоди Донишқадаи омӯзқори
Тоҷикистон дар
шаҳри Панҷакент

► СИМО

Рисолаташ хидмат
ба халқ аст

Ҳар фард орзу дорад, ки бо дониши андӯхта ва касби омӯхтааш ба нафъи ҷомеа кор кунад. Ба манфиати халқу кишвар фаёлият намудан Гулмаҳмад Нуровро низ бетараф нагузошт. Ӯ соли 1973, пас аз адои хидмати ҳарбӣ ҳуҷҷатҳояшро ба омӯзишгоҳи ронандаомодакунии шаҳри Душанбе супорид.

Дар омӯзишгоҳ ба Гулмаҳмади ҷавон гуфтанд, ки агар сокини ягон ноҳияи гирду атрофи пойтахт бошад, ё ҳуҷҷатҳояш дар ноҳияҳои тобеи марказ чун истиқоматкунанда ба қайд гирифта шуда бошад, пас, барои супоридани ҳуҷҷатҳо монеае вучуд надорад, аммо дар сурати надоштани қайди зарурӣ ҳуҷҷатҳоро қабул намекунам. Гулмаҳмад Нуров бо иродаи тамои ҳуҷҷатҳояшро ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории ба номи Т. Шевченко (ҳоло ДДОТ ба номи С. Айни) супорид. Ҳамин тавр, Гулмаҳмад Нуров донишҷӯи гардид ва донишгоҳи мазкурро соли 1977 бомуваффақият хатм намуд.

Гулмаҳмад Нуров пас аз хатми донишгоҳ бо роҳхат ва мактуб барои идомаи фаёлият ба деҳааш фиристода шуд. Чун дар деҳаи Дарги ноҳияи Айни тӯлоди омӯзгорон ба-санда буданд, аз ин рӯ, номбурдари ба сифати омӯзгори таърих ба деҳаи Сангистони ноҳия интиқол доданд. Фаёлияти Гулмаҳмад Нуров дар деҳаи Сангистон танҳо як солро дар бар гирифта, пас аз он, як соли дигар ба сифати муаллими таърих дар деҳаи Шамтучи ноҳияи идома ёфт. Шуруъ аз соли 1979 то соли 1985 дар деҳаи Дарги ноҳияи Айни ҳамчун омӯзгор фаёлият намуда, аз соли 1985 баъди кӯчидан ба деҳаи Орзуи ноҳияи Зафаробод фаёлиятро то ба имрӯз идома дода истодааст.

Дар тӯли фаёлияти омӯзгорӣ Гулмаҳмад Нуров ҳамчун омӯзгор нисбат ба касби интихобнамудааш содиқона муносибат мекард. Номбурда дар баробари таълиму тарбияи насли ояндасози миллат, ҳамчунин, барои дар дили онҳо бедор намудани муҳаббат нисбат ба касби интихобнамудаашон саъю талоши зиёде намудааст. Маҳз самараи чунин талошҳояш буд, ки имрӯз шогирдони мавсуф дар соҳаҳои гуногуни ҷомеа ба нафъи миллату давлат фаёлият намуда истодаанд. Имрӯз, ки устод Гулмаҳмад Нуров ба синни мубораки 70 қадам ниҳодасту дар баробари фаёлияти омӯзгорӣ, давлати пирӣ меронад, шод аз он аст, ки дар 70 соли умри пурбаракаташ ҳамроҳ бо завҷаи ҳалиму меҳрубонашон Авазбико Сафарова, ки ба сифати духтур фаёлият доранд, соҳиби 6 фарзанд ва 14 набера гардидааст, ки ин воқеа, як давлати бузургест барои ҳар шахс. Аз миёни фарзандон имрӯз Мадина Нурова ва Мавзуна Нурова касби пуршарафи падарашон, яъне касби омӯзгориро идома дода, дар таълиму тарбияи насли наврас сахм гузошта истодаанд.

Шинохти воқеи шахс дар ҷомеа ҳамон вақт муяссар мегардад, ки атрофиён нисбат ба ӯ эҳтиром дошта бошанд. Устод Гулмаҳмад Нуров бо покнативу ростқавлӣ, меҳнатдӯстиву ҳокории худ миёни ҳамдеҳагон, шогирдон, ҳамкасбон ва умуман, аҳли ҷомеа мақоми ҳоссаро соҳиб гардидааст. Хислатҳои неки устод Гулмаҳмад Нуровро махсус зикр намуда, яке аз ҳамкасбони устод, Сирочиддин Нозиров дар суҳбат бо мо, аз ҳамкории зиёда аз 30-солаи худ бо мавсуф чунин изҳор дошт:

«Устод як шахси бузург, донишманд, шахсе, ки ҳамачиҳата аз таърих, забон ва адабиёти тоҷик метавонад ба хонандагон дониши мукамал диҳад. Дар баробари дониши хуб доштан, устод Гулмаҳмад Нуров ҳамчунин, шахси ҳалиму меҳрубон, ҳоксор ва равшиноси хуб низ мебошад. Айни ҳол, ки дар муассисаи таълимӣ ҳамчун равшиноси фаёлият доранд, метавонанд, бо машваратҳои худ хонандагонро аз роҳи бад баргардонад. Ман ба устод эҳтироми ҳоса дошта, шодам, ки зиёда аз 30 соли умрамро бо чунин шахси ҳоксору фурутан, хирадманд, бофазлу дониш ва ҳоксор сипарӣ намуда истодаам ва аз ин рӯ, ҳар як лаҳзаи суҳбатро бо ӯ ганимат мешуморам».

Устод Гулмаҳмад Нуров дар давоми фаёлияти омӯзгории худ мутахассисони зиёдеро тарбия намуда, ба воя расонидааст, ки онҳо имрӯз шарафи муассиса ва ноҳияро дар сатҳи ҷумҳурӣ баланд бардоштаанд. Маҳз натиҷаи чунин заҳматҳои самарабахшӣ устод Гулмаҳмад Нуров буд, ки номбурда бо ифтихорномаву сипосномаҳои зиёде мушарраф гардидааст.

Манижа БАҲРОМЗОДА,
рӯзноманигор

► ЗАҲМАТҚАРИН

Хушбахт ва сарбаланд шахсест, ки сазовори номи бузургии омӯзгорӣ мегардад. Аз зумраи чунин омӯзгорони соҳибистеъод Хусейн Дарвешов мебошад, ки рисолати хешро баҳри таълиму тарбияи шоистаи насли наврас раво на карда, дар ин ҷодаи мушқил ба

ичроияи ҳокимияти давлатии ноҳия ва шуъбаи маориф кадрдонӣ гардидааст. Хусейн Дарвешов барои идомаи таҳсил ҳуҷҷатҳои худро ба шуъбаи методикаи таълими ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров супорида, ин даргоҳи илму маърифатро соли 2016 сарбаландона хатм

анд ва ин баҳои олии ба заҳмати муаллим аст.

Аз ин рӯ, самаранок ба роҳ мондани корҳои таълиму тарбия аз ҷониби омӯзгор имкон фароҳам меорад, ки сатҳи донишазҳудкунӣ ва ҷаҳонбинии толибилмон баланд гардида, онҳо ҳамқадами замон

Сазовори номи баланди омӯзгорӣ

комёбиҳои назаррас ноил гардидааст. Омӯзгори бомаърифат Хусейн Дарвешов зодаи ноҳияи Мастчоҳ буда, мактаби №13-и деҳаро хатм намуда, сипас бо сари баланд хидмати ҳарбиро иҷро намуда, солҳои 1996-1999 дар коллеҷи омӯзгории ноҳия таҳсил менамояд.

Фаёлияти омӯзгории худро дар муассисаҳои таълимии №№13, 28 ва 40 идома медиҳад. Барои фаёлияти пурсамар борҳо бо сипоснома ва ифтихорномаҳои мақомоти

менамоияд. Айни замон дар мактаби №40-и ноҳияҳои Мастчоҳ ба фаёлияти омӯзгорӣ машғул мебошад.

Дар баробари пешаи омӯзгорӣ ва роҳнамои насли наврас будан, Хусейн Дарвешов дар байни аҳли ҷомеа сазовори обрӯву эҳтироми ҳос гаштааст ва пайваста дар ободони маҳал саҳми худро мегузорад. Зимни суҳбат мавсуф аз сиёсати Сардори давлат, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ёдовар гардид, ки кадрӯ эътибори муаллимиро хеле баланд бардошта-

гарданд.

“Мо, омӯзгорон, бо дарки масъулияти баланди ватандорӣ дар шароити кунунии авзои nobасомони ҷаҳони имрӯз дар таълиму тарбияи насли наврас набояд ба хато ва иштибоҳ роҳ диҳем. Ба номи баланди муаллим сазовор гардида, баҳри он талош менамоем, ки шогирдони арзанда, босаводу донишмандро тарбия намоем, то ин ки онҳо соҳибмаълумот гардида, барои ободии Тоҷикистони соҳибистиклоламон хидмати шоиста намоянд” - таъкид менамояд омӯзгори равшанзамир Хусейн Дарвешов.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
“Омӯзгор”

► СИМО

Ҳамеша дар талошу тақобӯ

Шуъбаи маорифи ноҳияи Файзобод дар амалӣ намудани дастуру ҳидоятҳои Пешвои миллат, Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба соҳаи маориф ва иҷрои барномаҳои таълимӣ, ки аз ҷониби Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ пешниҳод гардидаанд, саъйю талош намуда, ба дастоварду натиҷаҳои назаррас ноил гардида истодааст. Дар пешбурди кори таълиму тарбия ва баланд бардоштани сатҳи донишазҳудкунӣ хонандагон саҳми кабинетӣ методӣ шуъбаи маориф хеле калон аст. Яке аз онҳое, ки баҳри

дар сатҳи баланд баргузор намудани ҷорабиниҳои фаннии берунасинфӣ дар муассисаҳои таълимии ноҳия ҷаҳду талош менамояд, мушовири фанҳои химия ва биологияи кабинети методӣ шуъбаи маориф Шоира Назриева махсуб меёбад. Шоира соли 2009 ДДОТ ба номи С.Айниро бо муваффақият хатм карда, ба фаёлият дар кабинети методӣ шуъбаи маориф пардохт ва инак, 13 сол мешавад, ки дар шуъба ба сифати мушовири фанҳои биология ва химия садоқатмандона меҳнат мекунад. Мавсуф тӯли ин солҳо зуд-зуд

ба таълимгоҳҳо рафта, ба омӯзгорон, хусусан, мутахассисони ҷавон, ки аз фанҳои биология ва химия ба хонандагон сабақ меомӯзонанд, дар машғулиятҳои онҳо иштирок карда, ба онҳо маслиҳатҳои методӣ медиҳад. Бо иқдоми Ш.Назриева дар муассисаҳои таълимии ҳудуди ноҳия зуд-зуд конференсу семинарҳо аз фанҳои химия ва биология гузаронидаву ба омӯзгорони ҷавон маслиҳатҳои методӣ дода мешавад. Ба наздикӣ бо ташаббуси Шоира Назриева дар муассисаи таҳсилоти

миёнаи умумии №27-и ноҳия дар мавзӯи «Растанию гиёҳҳои шифобахш» чунин як конференсия баргузор гардид, ки дар он хонандагон вазирадори шуданд, ба ҷамъовариҳои гиёҳҳои карда, ба маҳалли зисти онҳо мерӯяд, машғул шуда, аз ин алафу гиёҳҳо гербарий ташкил кунанд. Ҳамчунин, иштирокчиёни озмун – викторинаи фанӣ, ки ба саволҳо ҷавобҳои дурусту саҳеҳ доданд, бо мукофотҳои хотирмон ва Ифтихорномаи шуъбаи маорифи ноҳия кадрдонӣ гардидаанд.

Ҳокими САҒАР,
ноҳияи Файзобод

► ТОЗАҲОИ НАШР

«Китоб-ут-тафҳим» чоп шуд

Зимни ҷаласаи 41 – умӣ Конфронси генералии ЮНЕСКО, тибқи тавсияи Шурои иҷроияи ин ташкилот ва қарори 41 С/15 Конфронси генералӣ, номинатсияи Тоҷикистон оид ба 2500 – солагии шаҳраки қадимаи Тахти Сангин ва номинатсияи муштараки Тоҷикистон, Ўзбекистон ва Эрон доир ба 1050 – солагии олими барҷастаи Шарқ Абурайҳони Берунӣ ба Феҳристи ҷашнвораҳои ЮНЕСКО барои таҷлил дар солҳои 2022 -2023 ворид гардидаанд.

Ба ин муносибат наشريёти «Дониш» асари олим ва донишманди асрҳои 10 ва 11 Абурайҳони Берунӣ «Китоб- ут –т афҳим ли – авоили сановати – т – танчим» - ро бо муқаддима, шарҳи луғоту истилоҳот ва тавзеҳоти узви вобастаи АМИТ Ҳасани Султон зери назари академик Фарҳод Раҳимӣ аз ҷоп баровард. Ин китоб аз шохкорҳои забони модарии мо дар илм аст, ки соли 1029 ба қалами олим ва ба хоҳиши духтари навомӯзи хоразмӣ мукими Ғазна ба тарзи пурсишу посух таълиф шудааст.

Китоб барои истифодаи кормандони соҳаҳои мухталифи илм, устодону донишҷӯёни мактабҳои олии мамлакат ва доираи васеи хонандагон пешбини гардидааст.

Тараннуми арзишҳои миллӣ

Асари илмӣ собиқ вазири фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон Мирзошоҳрух Асрорӣ зери унвони «Масъалаҳои сиёсӣ – иҷтимоӣ хифзи истиклол ва таҳкими ваҳдати миллӣ дар Тоҷикистон» тавассути наشريёти «Истеъдод» ба таъб расид. Дар рисолаи мазкур мақолаҳои илмӣ муаллиф вобаста ба масоили рӯзмарраи таъмини хифзи истиклол ва таҳкими ваҳдати миллӣ гирд оварда шудаанд. Нақши Пешвои миллат дар таъмини сулҳу ваҳдати миллӣ, аҳамияти таҷрибаи нодирӣ сулҳи тоҷикон барои минтақа ва ҷомеаи байналмилалӣ, расидан ба ҳадафҳои стратегӣ, бунёди НБО Роғун, ташаббусҳо дар масъалаи аҳамият ва арзиши сарвати бебаҳотарини табиат – об, мавзӯҳои асосии паҷуҳишҳои илмӣ муаллиф ба шумор мераванд.

Дар асар, инчунин, масъалаҳои раванди муттасили созандагиву бунёдкорӣ, нақши ҷавонон дар таҳкими арзишҳои миллӣ, фанҳои дақиқ ва риёзӣ, саноатикунони босуръати кишвар мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Ин китоб барои сиёсатшиносон, ҷомеашиносон, кормандони илмӣ ва доираи васеи хонандагон, ки ба масоили назарияи ваҳдати миллӣ ва арзишҳои умумимиллӣ шавқу рағбати зиёд доранд, тавсия шудааст.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илми назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

барои ишғоли мансабҳои маъмурии хизмати давлатии холии зерин озмун эълон менамояд:

Дастгоҳи марказӣ

1. Мудир бахши назорат, коргузорӣ ва корҳои махсус – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1825, 25 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

2. Мудир бахши муносибатҳои байналмилалӣ – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1825, 25 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

3. Сармутахассиси раёсати назорати давлатии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёнаи касбӣ ва таълими калонсолон – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1660 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

4. Сармутахассиси раёсати назорати давлатии илм ва инноватсия, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, касбии баъд аз муассисаҳои олии таълимӣ – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1660 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

5. Сармутахассис (хуқуқшинос)-и шуъбаи кадрҳо, таъминоти ҳуқуқӣ, эътироф ва баробарарзиши ҳуҷҷатҳои таҳсилот дар давлатҳои хориҷӣ – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1660 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

6. Сармутахассиси бахши молия ва муҳосибот – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1660 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

7. Мутахассиси пешбари раёсати назорати давлатии муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ, миёнаи умумӣ ва иловагӣ – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1352, 90 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

8. Мутахассиси пешбари раёсати назорати давлатии илм ва инноватсия, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, касбии баъд аз муассисаҳои олии таълимӣ – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1352, 90 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

9. Мутахассиси раёсати назорати давлатии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёнаи касбӣ ва таълими калонсолон – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1112, 20 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Раёсати Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон

1. Сармутахассис – 2 ҷой, маоши мансабӣ – 1472, 40 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Раёсати Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар вилояти Сугд

1. Муовини сардори раёсат – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 2339, 3 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ;

2. Сармутахассис – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1427, 6 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

3. Мутахассиси пешбар – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1170, 3 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

4. Мутахассис – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 962, 8 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Раёсати Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар вилояти Хатлон

1. Сармутахассис – 3 ҷой, маоши мансабӣ – 1427, 6 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ;

2. Мутахассиси пешбар – 3 ҷой, маоши мансабӣ – 1170, 3 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Раёсати Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар шаҳри Душанбе

1. Сармутахассис – 3 ҷой, маоши мансабӣ – 1427, 6 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ;

3. Мутахассис – 2 ҷой, маоши мансабӣ – 962, 8 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Шуъбаи Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар минтақаи Кӯлоби вилояти Хатлон

1. Сардори шуъба – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1914, 65 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Шуъбаи Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар минтақаи Ҳисор

1. Сармутахассис – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1427, 6 сомонӣ, иловапулӣ

барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

2. Мутахассиси пешбар – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1112, 2 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Шуъбаи Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар минтақаи Рашт

1. Мутахассис – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 871, 5 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Шуъбаи Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм дар минтақаи Зарафшон

1. Сардори шуъба – 1 ҷой, маоши мансабӣ – 1755, 05 сомонӣ, иловапулӣ барои собиқаи хизмати давлатӣ аз рӯи чадвали ягонаи тарифӣ.

Талаботи тахассусӣ барои ишғолкунандагони мансаби муовини сардори раёсат:

– таҳсилоти олии касбӣ, ихтисоси ба мансаби ишғолшаванда мувофиқ, ки иҷрои самараноки вазифаҳои мансаби мазкур маъмурии хизмати давлатиро таъмин карда метавонад;

– 2 сол собиқаи хизмати давлатӣ дар мансабҳои категорияи сеюм ё 5 сол собиқаи умумии хизмати давлатӣ ё 6 сол собиқаи умумии меҳнатӣ;

– дониш ва малакаи роҳбарӣ, идоракунии банақшагирии раванди кор ва кор бо тобеон;

– малакаи хуби муошират бо ахли ҷомеа, аз ҷумла, маҳорати ба роҳ мондани ҳамкорӣ ҳангоми татбиқи манфиатҳои давлатӣ.

Талаботи тахассусӣ барои ишғолкунандагони мансаби мудир бахш:

– таҳсилоти олии касбӣ, ихтисоси ба мансаби ишғолшаванда мувофиқ, ки иҷрои самараноки вазифаҳои мансаби мазкур маъмурии хизмати давлатиро таъмин карда метавонад;

– 3 сол собиқаи хизмати давлатӣ ё 4 сол собиқаи умумии меҳнатӣ;

– дониш ва малакаи роҳбарӣ, идоракунии банақшагирии раванди кор ва кор бо тобеон;

– малакаи хуби муошират бо ахли ҷомеа, аз ҷумла, маҳорати ба роҳ мондани ҳамкорӣ ҳангоми татбиқи манфиатҳои давлатӣ.

Талаботи тахассусӣ барои ишғолкунандагони мансаби сармутахас-

сис:

– таҳсилоти олии касбӣ, ихтисоси ба мансаби ишғолшаванда мувофиқ, ки иҷрои самараноки вазифаҳои мансаби мазкур маъмурии хизмати давлатиро таъмин карда метавонад;

– 2 сол собиқаи хизмати давлатӣ ё 3 сол собиқаи умумии меҳнатӣ;

– малакаи хуби муошират бо ахли ҷомеа, аз ҷумла, маҳорати ба роҳ мондани ҳамкорӣ ҳангоми татбиқи манфиатҳои давлатӣ.

Талаботи тахассусӣ барои ишғолкунандагони мансаби мутахассиси пешбар:

– таҳсилоти олии касбӣ, ки иҷрои самараноки вазифаҳои мансаби мазкур маъмурии хизмати давлатиро таъмин карда метавонад;

– 1 сол собиқаи умумии меҳнатӣ.

Талаботи тахассусӣ барои ишғолкунандагони мансаби мутахассис:

– таҳсилоти олии касбӣ, ки иҷрои самараноки вазифаҳои мансаби мазкур маъмурии хизмати давлатиро таъмин карда метавонад.

Барои иштирок дар озмун ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

– ариза ба унвони роҳбари мақомот;

– варақаи шахсии баҳисобгирии кадрҳо;

– тарҷумаи ҳол;

– нусхаи шиноснома;

– нусхаи ҳуҷҷатҳо дар бораи таҳсилот;

– маълумотнома онд ба вазъи саломатӣ, шақли 038 УЕ;

– нусхаи гувоҳнома дар бораи додани рақами мушаххаси андозсупоранда (РМА);

– маълумотнома аз мақомоти андоз дар бораи даромадҳо ва вазъи молумулкӣ;

– маълумотнома онд ба доғи судӣ;

– нусхаи дафтарчаи меҳнатӣ (ба ғайр аз ҳолатҳое, ки шахс собиқаи меҳнатӣ надорад);

– нусхаи суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа (СИН);

– нусхаи билети ҳарбӣ (барои шахсон, ки хизмати ҳарбиро адо намудаанд);

– 2 дона акси андозаи 4х6 ва 2 дона акси андозаи 3х4;

– маълумотнома (справка-объективка) бо акси ранга.

Нишони қабули ҳуҷҷатҳо:

шаҳри Душанбе, ноҳияи Шохмансур, кӯчаи Садриддин Айний, 126, шуъбаи кадрҳо, таъминоти ҳуқуқӣ, эътироф ва баробарарзиши ҳуҷҷатҳои таҳсилот дар давлатҳои хориҷӣ (Комбинати полиграфии шаҳри Душанбе, ошонаи 3), телефонҳо: 225-83-28, 225-83-32.

Муҳлати охирии қабули ҳуҷҷатҳо баъд аз 21 рӯзи нашри озмун дар бораи гузаронидани озмун.

► ОЗМУН

«Китобхони беҳтарин»

Тибқи нақшаи созмони хонандагони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 9-и ба номи А.Атобоеви ноҳияи Мурғоб озмуни «Китобхони беҳтарин» бо забони давлатӣ дар байни хонандагони синфҳои 5-11-и кирғизтабор баргузор гардид.

Ҳамамон баъди таҳлил ва ҳулоса ба хонандаи синфи 7^а Койчуманова ҷойи аввал, ба хонандаи синфи 5^а Саттарова ҷойи дуюм ва ба хонандаи синфи 6^а Кочконбаев ҷойи сеюмро сазовор донистанд.

Ғолибон бо Ифтихорнома ва тухфаҳои маъмурияти мактаб кадрдонӣ шуданд.

Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

Сармутахассис

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №1303933, ки онро соли 2021 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №23-и шаҳри Душанбе ба Садыков Сирочиддин Джарабекович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТУ №0028820, ки онро соли 2005 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №53-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе ба Ҳалимов Ҷасурҷон Ғафорович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи А №251589 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 1995 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №29-и ноҳияи Варзоб ба Қосимов Рабӣ Нарзуллоевич додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТУ №0392940, ки онро соли 2017 муассисаи таҳсилоти миёнаи

умумии №39-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Нуров Эмом Мансурович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи БП №401892, ки онро соли 1985 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №107-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе (собиқ муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №80-и ноҳияи Ленин) ба Махмадиев Бури Абдухоликович додааст, эътибор надорад.

Рохбарият, ҳайати кормандон ва иттифоқи касабии раёсати маорифи шаҳри Ваҳдат ба мутахассиси раёсати мазкур Саломатшо Ширинов бинобар даргузашти БАРОДАРАШ изхори таслият менамоянд.

Сафробахши ҷаҳон омӯзгор аст.

ОМУЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: p.omuzgor@maorif.tj

Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармутахассис
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати Р. САИДЗОДА, Э. НАСРИДДИНЗОДА, Н. САИД, Ҷ. ҚЎРАЗОДА, З. АБДУЛЗОДА, Л. АБДУЛХОЛИҚЗОДА, таҳрир: Ш. ХАЙРЗОДА, Ф. РАҲИМӢ, А. МУРОӢӢ (ҷонишини сармутахассис), Н. ОХУНЗОДА (котиби масъул)

Суроға: 734025, ш. Душанбе, х. Айний - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ – 225-81-55, ҷонишини сармутахассис – 225-81-58, котибот – 225-81-57, муҳосибот – 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набояд ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад.

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъби расид. | Индекси обуна – 68850 | Адади нашр: 37160 | Нусха | Тарроҳ: С. Ниязов | Ҳуруфчинон: С. Мӯсоева ва Д. Забиров

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта ба ғардонидани намунаанд. Идораи ҳафтанома навиштаҳои дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5) – и ҳарфи Times New Roman Tj. қабул менамояд.